

LÁDA BERTALAN

A görögkatolikus egyház és a járványok

Az elmúlt néhány hónap folyamán rá kellett jönnünk, hogy az eddig megszokott életünk milyen könnyen megváltozhat, akár egyik napról a másikra. Elég hozzá egy vírus, egy járvány, és máris le kell mondani a tervezett nyaralást, nem mi dönthetjük el, mikor megyünk bevásárolni. Nem járhatunk liturgiára, szentmisére. Különösen rossz esetben pedig akár otthonainkat sem hagyhatjuk el engedély nélkül.

Ez a helyzet számunkra mindenképp szokatlan és példa nélküli, de ha történelmi szempontból nézzük, korántsem az. Járványokra, akár világméretűekre is (persze erről csak a kor viszonyai között beszélhetünk, ahol a világ főképp Európára korlátozódott) számtalan esetben volt példa a múltban.

A történelem során számos járvánnyal meg kellett küzdeni az embereknek. A középkor embere a pestist tartotta a legveszélyesebbnek, amit a 19. századra a kolera váltott fel. Most a debreceni Görögkatolikus Püspöki Levéltár iratai segítségével mutatunk be ezek közül néhányat a 18. és a 19. századból.

A kolera megjelenésekor az emberek – a pestisre vonatkozó középkori hiedelmekkel ellentétben – a betegséget elsősorban nem isteni büntetésnek fogták fel, hanem a tudomány segítségével próbálták megtalálni rá a magyarázatot. Ennek köszönhetően a kolera lett a történelem első alaposan dokumentált betegsége. Ez volt az első járvány, amely a közigazgatás, a közegészségügyi szervezetek figyelmébe került. Sőt, végső soron a kolera indította el azt a folyamatot, amelynek hatására a ma ismert egészségügyi intézményrendszerek kiépültek. A levéltárban található dokumentumok azt mutatják, hogy az egyházak, jelen esetben a hazai görögkatolikusok is foglalkoztak a járványhellyel, sőt néhány esetben, mint azt látni fogjuk, intézkedéseket is hoztak a hívek biztonsága érdekében.

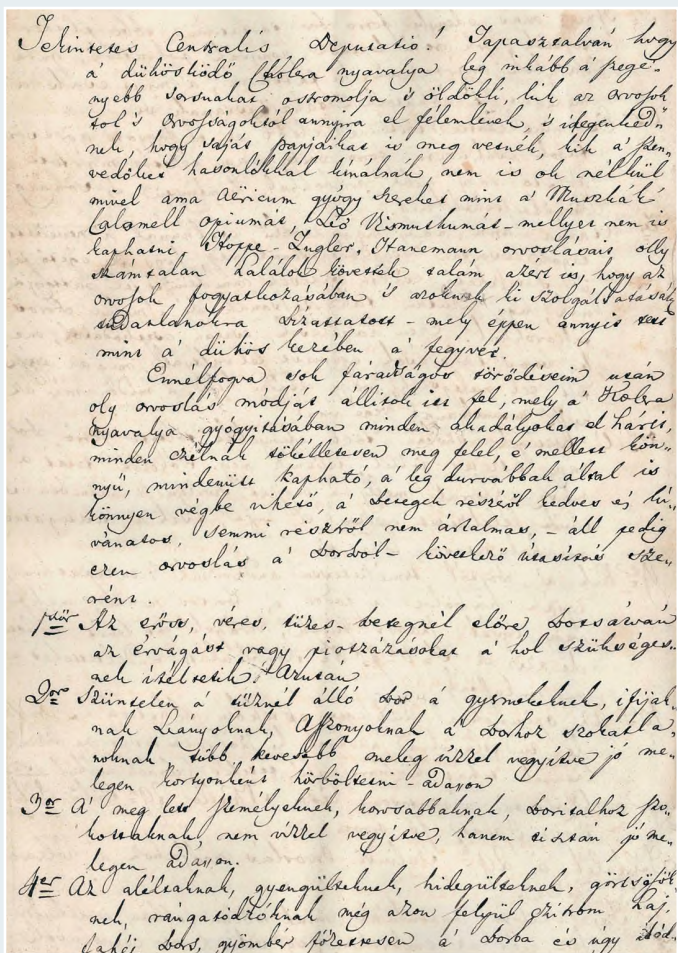
A kolera Indiából 1829-ben jött át Európába. Először Oroszországban jelent meg a betegség, az északi tartományokban és Perzsián át a Kaszpi-tenger vidékén. 1830-ban Moszkva, 1831-ben egész Oroszország, Svédország fertőzött lett, majd augusztusban Bécs, Berlin, utána Magyarország és Anglia került sorra. A következő évben a betegséget áthurcolták Amerikába is.

Erről a járványról találhatók először források a levéltárban. Az 1831-ben keletkezett, a bécsi Fő Hadi Tanácstól származó német nyelvű instrukciók pontosan leírják a kolera tüneteit, s a kezelésre is adnak a kornak megfelelő irányelveket. A betegséget gyors lefolyásúnak mutatja be: „sokaknak sorsa 24 óra alatt elválík, némelyek már az első 7, 10 vagy

12 órák alatt kivégződnek.” Leírja a javulás folyamatát is, ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy a betegetől őrizkedni kell.

Több, a mai ember számára már különösnek ható megelőzési módot és gyógyírt is megemlít: „Jó az ételbe kevés borsot, paprikát tenni, jó reggel kevés pálinkát, egy-két pohár bort inni.” A gyógymódok között a citromfű, bors- és fodormenta teát, valamint az ópiumot említi. Ugyanakkor előírja a beteget látogatónak az ecettel való kézmosást.

Ezt a körlevelet a hajdúkerületek közgyűlése azzal a felhívással juttatta el a görögkatolikus püspökhöz, hogy azt mielőbb minden „Tiszteltendő Parókus és Prédikátor urakkal” közzé kell tenni szíveskedjék. Arra, hogy miért kérték a püspöktől a hajdúkerületek a rendelkezések kihirdetését és eljuttatását a parókusokhoz, Jósa István nagykállói főorvosnak és táblabírónak a Vármegei Törvényhatósághoz intézett leveléből kapunk választ (GKPL IV-2-a 58/1831). Az 1831-ben kelt írás beszámol arról, hogy a betegek „az orvosoktól és orvosságoktól annyira elfélemlenek, s idegenkednek, hogy saját papjaikat is megvetnék, kik a szenvedőket hasonlókkal kúrálnák”. Az orvoshiány miatt a papok is ellátták a betegek gondozását, s a járvány megfékezése érdekében a híveket is igyekeztek tájékoztatni a megfelelő védekezésről. A főorvos tíz különféle gyógymódot sorol fel, a teákon, forralt boros kúrákon keresztül az érvágáson át egész a klórmész gőzének belelegzéséig vagy az ópiumig. Érdekes talán, hogy már ekkor megjelentek kuruzslók, akik különféle, sok esetben inkább káros csodaszerekkel igyekeztek gyógyítani a kórt.

Jósa István nagykállói főorvos és táblabíró a Vármegei Törvényhatósághoz intézett levelének részlete (1831)

A kolera 1848-1849-ben okozott ismét komolyabb veszteségeket Magyarországon. Ekkor Hajdúdorogon a kerületi tisztí főorvos, dr. Kazintzi Sámuel már a város népéhez is intézett kiáltványt (GKPL IV-2-a 145/1849.). Ebben leírja a betegség tüneteit, s azt, hogy mily módon lehet elkerülni azt, amiben azért még szerepel néhány, ma már kevésbé tudományosnak ható elképzelés is, mint például a nagy indulatok, a harag vagy a búsulás, szomorúság elkerülése.

1866-ban, továbbá 1868–75-ben újabb járványok pusztítottak Európában, melyek következtében közel egymillió ember halt meg. Az 1873-as kolerajárvány idején a hajdúkerületek alkaptánya több olyan intézkedést is hozott, ami a görögkatolikus egyházat is érintette. Kérte a betegségmegelőzésnek és a szükséges óvintézkedéseknek a kihirdetését a hívek között. Ezenkívül pedig később a járvány terjedése miatt betiltatta az augusztusra és szeptemberre tervezett búcsúkat Máriapócsan (GKPL IV-2-a 64/1873.). Ezt a döntést azzal indokolja, hogy a búcsúkat sokan látogatják a szegények közül, akik között a járvány a legjobban terjedt. Az utolsó nagy, demográfiai változást is előidéző járvány második évében éhínség is felütötte fejét az országban. Becslések szerint a kolera 1872 és 1874 között 400-450 ezer áldozatot követelt hazánkban. A csapást nagyon jól mutatja, hogy a népesség száma csak 1880-ra közelítette meg az 1872 előtti szintet.

Ezután a járványok ereje és száma is visszaesett. Az első világháborúig ugyan több járvány is végigsöpört az országon, de az áldozatok száma a korábbiaknak csak 1-2%-át érte el. Ez nagyban volt köszönhető a védekezés rutinszerűvé válásának, a higiéniai körülmények javulásának és persze az orvostudomány fejlődésének is.

A kolera egyik legnagyobb veszélye abban rejlett, hogy terjedése sokáig ismeretlen volt. Két álláspont létezett a járvány terjedésével kapcsolatban. Az első szerint a levegő romlottsága s az abban tenyésző „csírák” okozták a betegséget, míg a másik elképzelés szerint az emberi érintéssel terjed. Ez utóbbi elképzelés volt inkább elterjedt, ezért is rendeltek el a hatóságok sok esetben vesztézarat, karantént vagy a fertőzöttek izolálását. Ha ezen eljárások nem működtek, azt rendszerint a hiányos kivitelezésnek tudták be. A kolera kórokozójának és terjedési mechanizmusának ismerete nélkül a beteget ellátók és az orvosok a védekezés és a gyógyítás terén is sötétben tapogatóztak. A hivatalos szervek a lakosságot próbálták különféle tanácsokkal ellátni, s gyógyszereket, a betegség tüneteit enyhítő készítményeket ajánlottak, többek között ópiumot, kámforszeszt, rummal, ecettel vagy citrommal kevert ivóvizet, bort.

Robert Koch német orvos csak 1884-ben ismerte fel a kolera kórokozóját.

A francia *Le Petit Journal* 1912. decemberi számának borítója: a kolera söpör végig Európán

Munkájának eredményeképpen hatékony intézkedéseket lehetett fogantatni a kolera terjedésének megakadályozására. A 19. század folyamán Európán hat hullámban végigsöpört kolera, noha emberek tízmillióinak halálát okozta, olyan típusú demográfiai válságot nem okozott, mint a nagy pestis, jelentősége más területen mutatkozott meg. Az orvosok a tudomány segítségével próbálták megtalálni rá a magyarázatot és a gyógymódot. A kolera lényegesen felgyorsította a közegészségügy és a városi infrastruktúra, különösen a vízvezeték- és csatornahálózat fejlődését. A járvány visszaszorításában döntő jelentőségűnek bizonyult, hogy felismerték az ivóvíz szerepét a betegség terjedésében. Ez volt az első járvány, ahol egyfajta nemzetközi együttműködés alakult ki a járvány elleni védekezésben. Noha Európában teljesen sikerült felszámolni a kolerát napjainkra, a világ más tájain nem tűnt el teljesen; ha természeti katasztrófák történnek, és összeomlik a köztisztasági rendszer, ma is bárhol felütheti a fejét. Egyébként egyszerű klórozással is elejét lehet venni a járványnak, a kezelése pedig többnyire tüneti: meg kell óvni a beteget a kiszáradástól.

A források alapján azt is elmondhatjuk, hogy a görögkatolikus egyház, hasonlóan a többi felekezethez, mindent megtett a járvány elleni küzdelemben. Noha a források nem számolnak be liturgiák elmaradásáról, mint ahogy az a pestis idején többször előfordult, a görögkatolikus püspökök, papok így is minden tőlük telhetőt megtettek a hívek védelmében. Erre nagyon jó példa dr. Jóna István levele, melyből látszik, hogy a papok a lelki gyógyításon túl olykor a test gyógyításával, betegápolással is foglalkoztak. Mindezek ellenére a 19. század során a kolera több mint egymillió áldozatot szedett csak a Magyar Királyság területén.

A szerző a **debreceni Görögkatolikus Püspöki Levéltár** levéltárosa

Fő Hadi Tanács német nyelvű tájékoztatója a koleráról (1831)

A Szentföld érdekességei XIV.

Júdea templomai

IVANCSÓ BAZIL

Emmausz

Egyedül Szent Lukács evangéliumában olvasható a leírás, miszerint a feltámadt Jézus két tanítványához szegődött, amikor húsvétvasárnap Jeruzsálemből Emmauszba mentek. A megölt Jézus miatt érzett bánatuk vitte el őket Jeruzsálemből, és képtelenek voltak felismerni a velük beszélgető, feltámadt Krisztust – noha még azt is tudták, hogy a kenetozó asszonyok hajnalban a sírnál jártak, és ott angyalok jelentek meg nekik, akik a Mestert élni mondták (vö. Lk 24,22–24). Ez a két tanítvány nem az apostolok köréből került ki, hiszen Jézusnak egy tágabb tanítványi köre is volt, hetven vagy hetvenkét taggal (vö. Lk 10,1; Lk 10,17). Történetüket a húsvétkeddi Szent Liturgián halljuk minden évben, valamint tizenegy hetente a vasárnapi reggeli szolozsmákon.

Ma több település is pályázik az Emmausz névre. A legvalószínűbb, hogy Emmausz Nikopolisz lehetett az a hely, ahová Jézus két tanítványa tartott. Jeruzsálemtől nyugatra fekszik, a júdeai hegyek és az Ayalon-völgy találkozásánál. A település a 7. században kapott városi rangot, és a bizánci korszak alatt püspöki székhelyű város lett belőle. A feltámadt Krisztus megjelenési helyén tekintélyes méretű templomot emeltek zarándokhely gyanánt, amelyet a muszlim hódítók leromboltak, majd a keresztiesek helyreállították, később ismét rommá lett. Ezek a romok láthatóak jelenleg is. A keleti fal teljesen befejezetten áll, ezenkívül még egy keresztelomedencét, egy polikróm mozaikrészét és egy kereszties időkben újjáépített templomfalat lehet ma látni.

Emmausz Nikopoliszt, mint legvalószínűbb helyszínt, az is megerősíti, hogy Szent Lukács

szerint 60 stádiumnyi távolságra feküdt Jeruzsálemtől (vö. Lk 24,13). A római stádium 625 lábna, vagyis 184,84 méternek felelt meg. A távolság tehát 11 kilométer – és a település valóban ennyire van Jeruzsálemtől. Nemcsak a távolság pontos egyezése lehetetleníti el a többi, Emmauszra pályázó település igényét, hanem más indokok is: a zsidó korban ezt az egy Emmauszt ismerték; a keresztények az első idők óta kezdve ezt a helyszínt tartották a valós helyszínné; valamint a szentté avatott Mariam Bauardi betlehemi kármelita apácának maga Jézus jelölte meg ezt a helyszínt egy látomásában.

Az érdekességek közé tartozik az emmauszi tanítványok személye is. Az egyik minden bizonyonnyal Kleofás (vö. Lk 24,18), aki Szűz Mária húgának volt a férje. Isten ugyanis Szent Joákimnak és Annának az Istenszülő Szűz születése után is adott még egy gyermeket, akit az evangéliumok – megkülönböztetésül Szűz Máriától – különböző módon jelölnek meg: másik Mária (vö. Mt 28,1), Mária, Jakab anyja (vö. Mk 16,1; Lk 24,10), Mária, Jakab és József anyja (vö. Mt 27,56; Mk 15,47), Mária, Kleofás felesége (vö. Jn 19,25). Ezzel nemcsak azt ismerhetjük meg, hogy Kleofás milyen rokonságban állt Jézussal, hanem Jézus úgynevezett testvéreit is, legalábbis akiket az evangéliumok testvéreknek hívnak: Jakab, József, Júdás és Simon és további lánytestvérek (vö. Mt 13,55–56; Mk 6,3). A testvér a zsidó nyelvben ugyanis nemcsak az édestestvért jelölte, hanem a rokonság egyéb fokait is. A legvalószínűbb tehát, hogy ők Jézusnak az unokatestvérei lehettek. Ez Szűz Mária örök szüzességének kétezzer éves tanítását is megerősíti. A személyek azonosságára még a görög eredeti szöveg is ráerősít: Józsefet a fentebb megjelölt evangéliumi helyek nem József-nek nevezik, hanem József-nek,

Sok keresztény zarándok azt gondolja, hogy Júdeában nincsenek keresztény templomok Jeruzsálemben és Betlehem kivételével. Krisztus Urunk ugyanis ott tette a legtöbb csodáját, onnan indult tanító körútjaira; Jeruzsálemben csak az ünnepekre járt el. Ha nagyobb figyelemmel olvassuk az evangéliumokat, könnyen rájöhethetünk, hogy ez nem teljesen így van. Jézus sokfelé járt Júdeában is (még ha nem is akkora gyakorisággal, mint Galileában), ezek emléket máig templomok vagy emlékhelyek hirdetik.

ami a József becézett alakja (Józsi, Jóska). Josephus Flavius történetíró szerint Kleofás Szent Józsefnek volt a testvére. Amennyiben ez valóban így volt, akkor ritka dolog fordult elő: két fiútestvér (József és Kleofás) két lánytestvért (Szűz Mária, másik Mária) vett feleségül. Caesareai Euszébiosz egyháztörténetíró szerint Emmausz Kleofás szülőfaluja: „Emmausz, ahonnan Kleofás származott, amint azt Lukács evangélista említi, ma a híres Nikopolisz városa Palesztinában” (Onomasztikon 90:15–17).

A másik tanítvány személyét nem ismerjük. A görög hagyomány szerint maga Szent Lukács. A reggeli szolozsma idevonatkozó fényéneke: „Az élet és út, Krisztus föltámadt halottaitól, együtt utazott Kleofással és Lukáccsal, s Emmauszban a kenyértörésnél meg is ismerette magát velük.” Az evangéliumi stihira pedig: „Ó, mennyire bölcs a te ítéleteid, Krisztus! Miként adtat tudtul Péternek a sír lepedő által a te feltámadásodat, Lukács- és Kleofással pedig együtt utazván, szót váltottál velük...” Az azonban, hogy maga Szent Lukács lett volna a másik tanítvány, nem valószínű. Maga Szent Lukács az Antiochiában alakult első, pogányságból megtért keresztény közösség tagja volt az apostoli hittérítések nyomán; Jézust a földi működése során pogányok nem követték, nem hallgatták. Lukács maga írja evangéliumának elején, hogy mindennek gondosan utána kellett járnia (vö. Lk 1,3), így tehát nem lehetett tanítvány. Végül pedig nem ismeri eléggé Galilea és Júdea földrajzát, ami valószínűtlenné teszi, hogy valaha is járt volna ott. A másik tanítvány nevét és személyét tehát nem ismerjük, mindössze annyit tudunk, hogy a hetven vagy hetvenkét követő közül egy zsidó férfi.

Betánia

Ez a falu volt Mária, Márta és Lázár lakóhelye. Jó barátságban álltak Jézussal, ezért gyakran vendégeskedett náluk (vö. Lk 10,38–42; Jn 12,1–11). Ma al-Eizarija várossal azonosítják, ez arabul 'Lázár lakóhelyét' jelenti, és Jeruzsálem óvárosától 2,4 kilométerre keletre található, az Olajfák hegyének délkeleti lejtőjén. Itt van az a sír, amelybe egykor Lázárt eltemették nővérei, és ahonnan Jézus már negyednapos halottként feltámasztotta (vö. Jn 11,1–45). A történetet épp megtörténtének napján, virágvasárnap előtt (Lázár-szombaton) olvassuk fel templomainkban. Két gyönyörű templom: egy római katolikus és egy görög ortodox is hirdeti mindmáig a csodát. A katolikusnak a homlokzatán már messziről szembetűnik a három testvér: Mária, Márta és Lázár. A település legrégebbi épülete egy kétezer éves ház, amely a testvérek lakóhelye volt, szintén népszerű zarándokhely.

Nyelvészeti vita folyik arról mindmáig, hogy a Betánia elnevezés a 'datolyák házá' vagy a 'szegények házá' takarja-e. A helyszínen talált osszáríumokra faragott nevek alapján feltételezhető, hogy Jézus idejében Betániában galileaiak éltek, akik Jeruzsálem közelébe költöztek. Ez megmagyarázhatja, hogy Jézus és tanítványai számára miért tűnt kézenfekvőnek, hogy rendszeresen itt szálljanak meg, amikor Jeruzsálembe látogattak.

Bárki, aki a helyszínt felkeresi, meghatódva és hitében megerősödve távozhat, mivel megrendítő csoda volt ez Jézustól: a halálból való feltámasztás (főleg negyednaposan) nagyobb csoda, mint bármely gyógyítás.

Betlehem, Születés temploma

A betlehemi látogatás minden zarándoklat elmaradhatatlan része. Urunk születési helyén ma egy hatalmas bazilika áll, örök emléket állítva az örömhírnek. A falakon belül Jézus pontos születési helyét is ismerjük, ezt egy csillag jelöli, melyet a zarándokok tisztelettel csókolnak meg.

A templomot Nagy Konstantin császár édesanyja, Szent Ilona császárné építtette, amikor a Szentföldre látogatott, és Urunk keresztjét is megtalálta. A két mellékhajó – ritka módon – két-két oszlopsor választja el a főhajótól. Ezek a legősibb templomok, a konstantini bazilikák

ugyanis a római kori piacokból alakultak ki. A római piaccsarnok kétirányú átjáróház volt, az árusok pedig az oszlopsorok alá rakták ki az áruikat. A keresztények ezt az építészeti stílust vették át, de már kezdetől kelet felé építették a templomokat, a keletre néző bejáratot pedig egy félkörös apszissal lezárták, ez lett a szentély, szintben is megemelve. A háromhajós bazilika a hívek tömegeinek a mozgását is megkönnyítette: a szentáldozás után az oldalhajókban tudtak visszatérni a helyükre (állóhelyükre!). A betlehemi bazilika tipikus példája

ennek a kezdeti, de már akkor is monumentális építészeti stílusnak.

A templomot a római katolikusok és az ortodoxok egyaránt használják, pontos beosztás szerint.

Betlehem, pásztorok mezeje

A Születés templomától nem messze található az a mező, amelyen Urunk születésekor a pásztorok őrizték a nyájukat, és angyaloktól értesültek az Úr születéséről (vö. Lk 2,8–14).

Ma a helyszín nem egy sivár, füves legelő. Található itt egy pásztoroszobros szökőkút és egy sziklabarlang, amelyben a pásztorok meghúzták magukat éjszakára, és amely karámként a nyájuknak is menedéket nyújtott a vihar vagy a farkasok elől. A legszebb azonban egy templomocska, amelyet Antonio Barluzzi tervezett 1953-ban. Neki köszönhetjük a Szentföld legtöbb katolikus templomát. A szecesszió stílusában alkotott, amely a modern irányvonalak közül talán az egyetlen elfogadható és nagyra értékelhető stílus. A templomocska az angyalok által a pásztoroknak vitt örömhírnek állít emléket: Dávid városában megszületett a világ Megváltója.

Burqin, tíz leprás temploma

Kevésbé ismert és látogatott hely Burqin, ahol Jézus tíz leprást gyógyított meg, miközben Galileából Jeruzsálembe ment apostolaival. Közülük csak egy volt hálás a gyógyításért, egy zsidók által megvetett samaritánus. A csoda egyedül Szent Lukács evangéliumában olvasható (Lk 17,11–19), mi a pünkösd utáni 29. vasárnapon szoktuk hallani a templomunkban a Szent Liturgián.

A harmadik legrégebbi keresztény templomnak tartott görög ortodox templom, amely emléket állít a csodának, igen kicsi: a hívek szorosan egymás mellett állva is legfeljebb negyvenen férnek be.

Náblusz, Jákob kútja, Szent Fotiné temploma

Szintén kevésbé ismert és látogatott helyszín Szent Fotiné temploma Nábluszban, Ciszjordánia második legnagyobb városában. Fotiné

volt az a bűnös életű samaritánus nő, akivel Jézus Jákob kútjánál beszélgetett. A történetet egyedül Szent János evangéliuma őrizte meg számunkra (Jn 4,4–42), a húsvéti időszak 5. vasárnapján hallhatjuk a templomainkban.

Szent János evangéliumában csak annyit olvashatunk, hogy elhitte Jézusról, hogy valóban ő az Istentől küldött Messiás (vö. Jn 4,26; 4,29), és hogy ezt sietve hírül adta a falubelieknek (vö. Jn 4,29–30; 4,39), akik úgyszintén hittek Jézusban, mint megígért Messiásban (vö. Jn 4,40–42).

Ma egy görög ortodox templom áll a helyszínen, amelynek falain belül Jákob kútja is megtalálható, innen vizet is lehet meríteni.

Haifa, Kármel-hegy, Stella Maris-templom

Ez a templom egy kissé kilóg a sorból, mivel nem Júdeában, hanem Galileában, annak is a tengerpartján található.

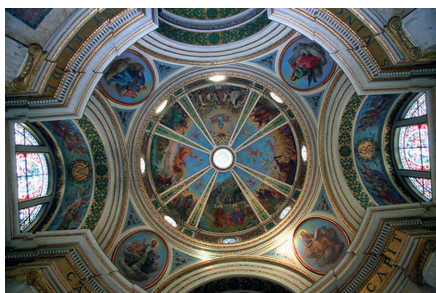
Haifa Izrael legforgalmasabb kikötővárosa a Földközi-tengeren. (Egy csekély partszakasz a Vörös-tengerből is jutott Izraelnek, itt található az ország második legfontosabb kikötője: Eilat.) A város a Kármel-hegy lábánál található. Erről a hegyről ugyan egy fontos és ismert

őszövetségi történet is az eszünkbe juthat: Illés próféta és a Baál-papok áldozatbemutatója, de nekünk, keresztényeknek más szempontból is fontos a hegy. Mivel innen messzire el lehet látni, és mind a Földközi-tenger, mind a galileai hegyek látványa lenyűgöző, felépült itt egy szép római katolikus templom az Isten-szülő Szűz tiszteletére. A templom neve Stel-

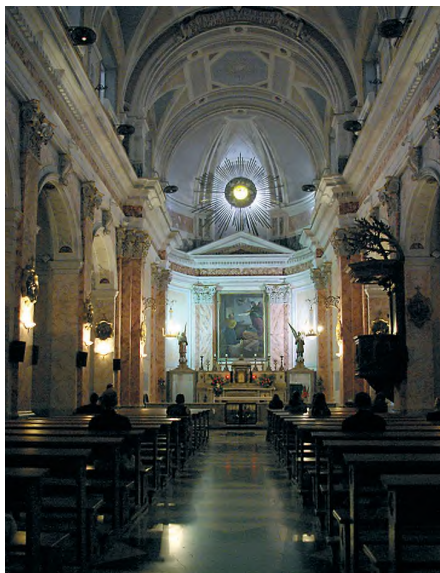

la Maris, vagyis a 'Tenger csillaga'. Kármelita kolostor is működik itt, ennek szerzetesei tartják fenn a templomot. Ez ritka dolog, hiszen a Szentföld legtöbb katolikus temploma a ferencesek gondjaira van bízva. Az oka ugyanakkor mégis egyértelmű: Berthold de Limogés francia lovag ott, a Kármel-hegyen alapította meg a 12. században a kármeliták rendjét. A kolostor tehát az alapkolostoruk, a templomot is ők építették.

Jaffa, Szent Péter-templom

Az Apostolok cselekedeteiben olvashatjuk, hogy az ősegyház nagyon gyorsan gyarapodott, nem csak Jeruzsálemben, hanem az egész Szentföldön; így a tengerparti Joppében is kialakult egy zsidó keresztény közösség. Joppé mai neve Jaffa, és ma már a főváros, Tel-Aviv városrésze.

Joppében támasztotta fel Szent Péter apostol Tabitát (vö. ApCsel 9,36–42); ott tartózkodott huzamosabban egy Simon nevű tímár házában (vö. ApCsel 9,43); és Simon házában tetején értette meg egy látomásból, hogy a pogányságból megtértek számára nincs többé tisztátalan állat (vö. ApCsel 10,9–16).

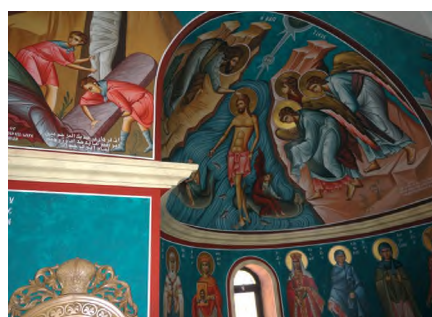
Szent Péter apostolnak ma egy szép római katolikus templom állít emléket, valamint Simon tímár házát is ismerjük (noha ez nem látogatható, csak kívülről lehet megnézni).

Keresztelő Szent János-templom, Jordánon túli Betánia

Keresztelő Szent János működésének helyszíneiről csak a János-evangéliumban olvashatunk konkrétumokat. Amikor a zsidók tudni akarták, ki ő, és kérdezősködtek, akkor még a Jordánon túli Betániában keresztelt (vö. Jn 1,28), később Ainónban, Szálím közelében (vö. Jn 3,23). Az előbbi történetet fényes hétfőn, az utóbbit fényes szombaton hallhatjuk az Evangéliumban.

Jézus Krisztus megkeresztelkedésének legvalószínűbb helyszíne tehát a Jordánon túli Betánia, hiszen Keresztelő Szent János tanúságtétele Jézusról itt történik (lehetséges, hogy csak a negyvennapos böjtölés után, melyről a János-evangélium nem beszél), és csak a későbbiekben találjuk őt Ainónban. A Jordán folyónak ez a szakasza már közel van a Holt-tengerhez, ma határt képez Izrael és Jordánia között. S ha már Jordánon túli Betánia, akkor egyértelmű, hogy ma jordániai

területről van szó. Bár a két ország között béke van, ezért a kijelölt határátkelőkön szabad az átjárás, nekünk, európai állampolgároknak a Jordániába lépéshez vízum kell (ellentétben Izraellel), amihez az ország területén kell tölteni legalább egy éjszakát. Ezen nehézségek miatt a Jordán folyó bal partjának meglátogatása kevés turistacsoportnak van benne a programjában. Sokkal egyszerűbb a Jordán folyót a betániai szakasznál, de az izraeli (jobb) parton felkeresni. Ezért az izraeli parton is létesült egy keresztelőhely, amit tömegek látogatnak (de

természetesen a jordániai parton is, egymással teljesen szemközt). Ott, azon a helyszínen a keresztelési fogadalmat szokás megújítani, bármelyik partról legyen is szó. A folyón átkelni viszont tilos, mert az határsértés lenne, erre táblák is figyelmeztetnek, valamint a keresztelőhelyen is bóják jelzik a határt.

Az izraeli helyszínen egy fedett, de tulajdonképpen szabadtéri misézőhely van kialakítva, a jordániai parton azonban egy szép görög ortodox templom épült Keresztelő Szent János tiszteletére, amely egyszersmind Urunk megkeresztelkedésének is emléket állít. Olyannyira szembeűnő az aranykupolája, hogy az izraeli partról is lehetetlen nem észrevenni és nem megcsodálni.

További érdekesség, hogy keresztelőhely nemcsak Betániánál van kialakítva, hanem a folyó északi, galileai szakaszán is, szinte azonnal a Genezáreti-tóból való kifolyása után, ahol a Jordán még teljesen izraeli területen folyik. A helyszín neve Jardenit, és egyébként nem lenne indokolt, hiszen kizárható, hogy Urunk ott keresztelkedett volna meg. A Márk-evangélium rövid leírását Urunk megkeresztelkedéséről több nyelven is olvashatjuk a keresztelőhely melletti falakon, magyarul is.

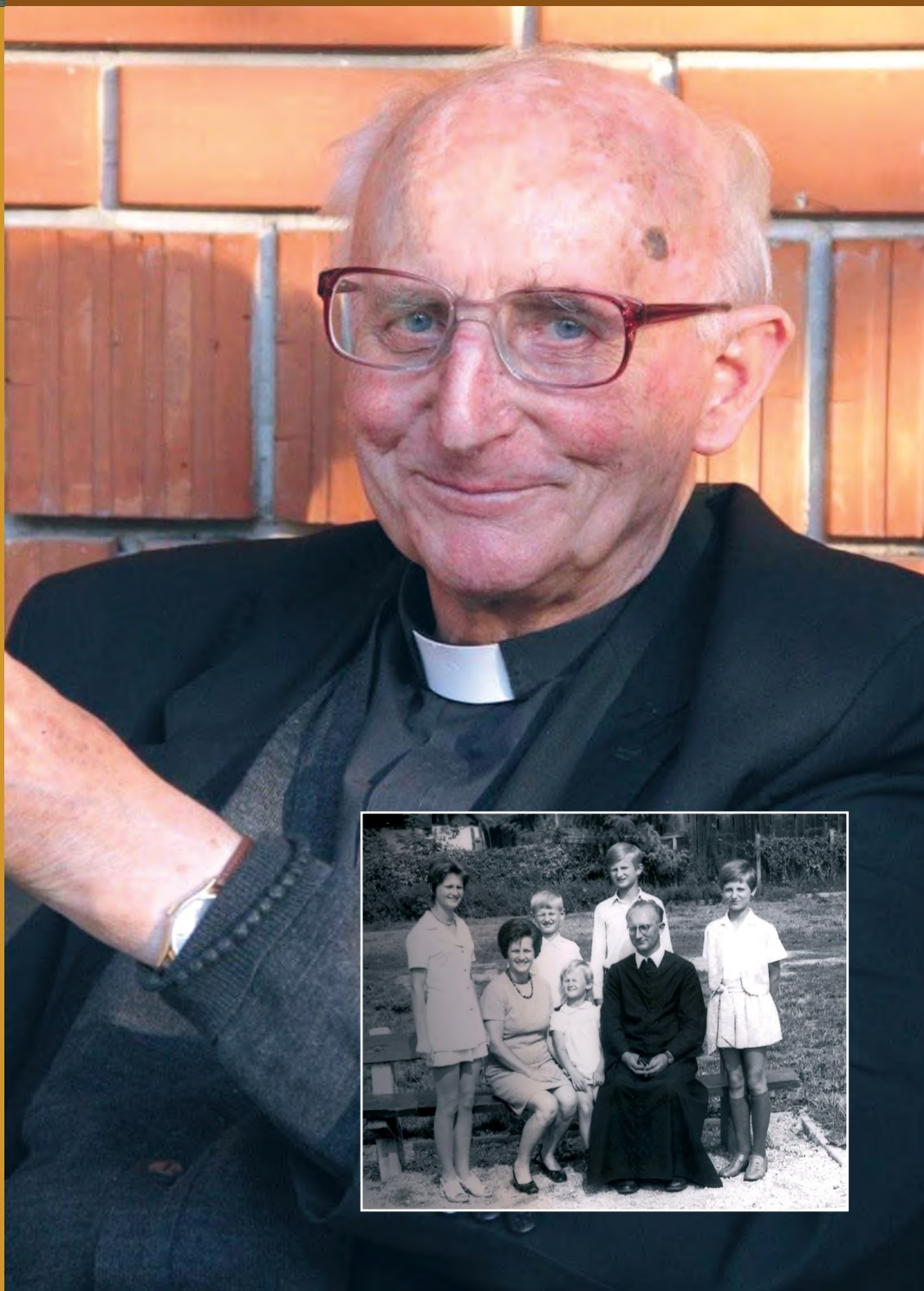
Látható tehát, hogy Júdeában is keresztény templomok sokasága várja a zarándokokat, a zarándoklat időtartamán és beosztásán múlik, hogy mire jut ideje a csoportoknak, és mire nem. Vannak köztük kevésbé ismert helyszínek is, ezeknek felkereséséhez ne egyhetes turnusokra jelentkezzünk, vagy „Szentföld haladóknak” csoportot keressünk. Ha nem jár be mindent az ember, azzal is erősödhet a hitében; ha viszont mindent bejár, azzal egész biztosan még hatásosabban.

*Döngölt földpadló, asztalosműhely-kápolna,
kereszthajós bazilika, a kis utak temploma és a virág szirma.
Mindez – felvételi nélkül...*

Hatvanöt éve szentelték pappá Obbágy Miklós atyát

A szűk családi körben végzett ünnepi Szent Liturgiát követően mindhárom püspökünk köszöntötte a vasmisés áldozópapot, aki a nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézet megalakulásakor lett kispap. Miklós bácsi nemcsak életéért, papi szolgálatáért, de családjáért is hálát adott. Jó földbe hullt ugyanis a mag, melyet elvetett: több gyermeke és unokája is pap, illetve papné lett.

MIKLÓS BÁCSIVAL FÜLÖP METROPOLITA BESZÉLGETETT.

✠ Meséj a gyermekkorodról, Miklós bácsi!

Legidősebb gyerek voltam a négy közül. Az öcsém kiskorában meghalt, így két húgommal nőttünk föl Rakacán. Ugyan nem voltam papgyerek, de szinte állandóan a parókián voltam, a parókusunk, Bobák János nagy hatással volt rám. Egy szemem sem voltam különb gyerek a többiekénél, ugyanúgy verekedtem, mint mások. A cigánysor felé laktunk, mindennaposak voltak a focimeccsek velük. Két tarisznya volt a kapu, és már rúgtuk is a labdát. Gyakran segítettem édesapámnak a földön – mindig azt, ami akadt. Szántottam, kaszáltam, vetettem, gondoztam a jószágokat. Szerettem a paraszti munkát.

Az iskola alatt Bobák parókus látta rajtam, hogy vihetem valamire. Az ötödik elemi osztály elvégzése után a két fia – akiket Rómában szenteltek pappá – éppen otthon volt, és vállalták, hogy fölkészítenek a polgári iskolára. A legközelebbi polgári iskola Szepsiben volt, ami 1938 (az első bécsi döntés) óta újra Magyarországhoz tartozott. Ide jártam két évig. Voltak még néhányan Rakacáról, de ők időközben kihullottak. Két év után váltottam – a polgári maradék két évét Miskolcon végeztem, de a háború miatt csak vizsgázni jártam be, a tananyagot magántanulóként Bobák parókus két fia tanította meg. (Ők '56 után külföldre disszidáltak, de a másik két fia is pap lett, ők Eperjesre kerültek.) A polgári elvégzése után az öreg Bobák mondta a szüleimnek, hogy nekem gimnáziumban a helyem, és ők hajlottak rá. Sikerült letennem a különbözeti vizsgát, és Miskolcon végeztem el a gimnáziumot.

✠ Milyen szertartásokat végeztek akkor?

Az öreg parókusunk minden szertartást és imaórát egymaga végzett, mindent az előírt időben. Olyan jó példát mutatott, hogy – ma már sokkal több időm lévén imádságra – ha föléberek, vagy nem alszom el, én is az adott időben végzem az imaórákat, hogy a nap minden részére jusson imádság. Nem mindig sikerül, de nagyon örülök, ha igen.

✠ Ez egy szerzetesnek is becsületére válna!

Hát, van mit bepótolni, igen sokat mulasztottam életem során. A nagyobb szolgálati helyeim, a lelképásztori munka, az egyetemi kollégium, az ökonómusi szolgálat mind egész embert kívántak. Tisztában vagyok vele, hogy nagyon sok imádságot mulasztottam emiatt.

✠ Mikor fogalmazódott meg benned, hogy pap szeretnél lenni?

Magamban már egész kiskoromtól gondoltam rá. Minden áldott nap jártam templomba. A szertartásokat még ószlávul végezte az öreg Bobák. Én voltam az egyedüli, aki tudtam ószlávul a válaszokat. Meg is szerettem engem az öreg.

Fiatal felnőttként jártam először Máriapócon, és ott találkoztam először bazilitákkal. Nagyon megtetszett a lelkületük, és elhatároztam, hogy bazilita szerzetes leszek.

Kispapnak ketten jelentkeztünk, Szabados Jancsi és én. De az Adminisztratúrából akkoriban csak egyvalakit vehettek föl. Szántay-Szémán István pápai prelátus azt mondta, hogy az én bizonyítványommal engem bármikor bárhova fölvesznek, de mivel a Jancsié nem volt olyan fényes, ha akkor és ott nem veszik föl, többet sehova nem fogják. Megértettem. Nem vettek hát föl, ezért kényszerűségből a miskolci egyetemre jelentkeztem, ahol már csak mérnöki szakon volt hely, ami egyáltalán nem érdekelt, de végül oda kezdtem el járni. Egy év sem telt el, és levelet írtam Dudás püspök úrnak, hogy nem érzem jól magam ott, pap akarok lenni. Ő intézkedett, és elhoztak Nyíregyházára. Felvételi nélkül lettem kispap.

✠ Meséj a szemináriumról és a szentelésről!

1950-ben kezdtük a szemináriumot, abban az évben, amikor szétzavarták a szerzetesrendeket. Hárman voltunk az induló évfolyamon, de Dudás püspök úr visszahívta a Központi Papnevelő Intézetből az 1949-ben ott kezdett évfolyamot, így a bazilitákkal együtt összesen huszonheten indultunk. Egyszerre kezdtem a szemináriumot Szilárd püspök úrral, akivel jó barátságban voltunk végig. Páros sétákra is igyekeztünk együtt menni. Sokkal okosabb volt nálam. Mindig segített a tananyagban, mert nem voltam kifejezetten jó tanuló.

A szemináriumban nagy volt a szigor. Sokat tanultam itt a bazilitáktól is. Tőlük láttam először, hogy a keresztvetést és a metániát úgy végzik, hogy megérintik a földet, arra emlékeztetve, hogy porból lettünk és porrá leszünk.

Emlékszem, Dudás püspök úrnak össze voltak készítve a cuccai, hogy ne érje váratlanul, ha jönnek érte. Mi mindig figyeltük, és készen álltunk, hogy odamenjünk megakadályozni az elhurcolását. Mivel nem kért engedélyt a szeminárium alapításához, hanem bejelentette a lét-rehozását, mindannyian attól féltünk, hogy előbb-utóbb fölöslatják, és szétzavarnak bennünket. Hála Istennek, ez nem következett be.

A szentelésre a nyíregyházi székesegyházban került sor 1955-ben. Rajtam kívül Járasi Jánost, Keresztes Szilárdot és Szabados Jancsit szenteltetett pappá Dudás püspök úr.

✠ A szeretességről leteztél. Mikor döntötted el, hogy családot szeretnél?

Amikor láttuk a Gebri lányokat a templomba jönni! Szabó Sanyi kinézte magának Verát, de ő kikosarazta. Megkért, hogy járjak közben érte. Megkérdeztem tőle, hogy melyik az a lány, akihez oda kellene mennem prókátornak. Mikor megmutatta, azt mondtam neki: Sanyikám, már ne is haragudj, de ő az én feleségem lesz! Így is lett! Az apósom, Miska bácsi mondta, hogy van idősebb lánya is, úgy dukál, hogy előbb az időseket adják férjhez, de én mondtam neki, hogy vagy Verácska, vagy senki. Nagyon jó asszony volt. Állítom, ha fiúnak születik, pap lett volna, és jobb pap, mint én voltam.

✠ Milyen volt az első szolgálati helyed?

A Hernád völgyében van egy falucska, Pere. Noha a faluban volt templom, papjuk nem volt, és állandóan a püspök úr nyakára jártak, hogy nekik márpedig pap kell.

Utolsó vizsgánkra bejött a püspök úr. Furcsálltuk, mert sosem jött be. A végén odajött hozzám, és megkérdezte: „Tudod, hogy te vagy a perei pap?”

Így kerültem Perére, ahol kilenc évig szolgáltam. Nagyon örültek a pereiek, hogy végre papot kaptak. Én viszont nem tudtam, hogy mi vagyok: káplán, parókus, adminisztrátor? Mindenesetre rögtön hozzáláttam a munkához. Ma is emlékszem: az első keresztelesem Eperjesi Katikáé, az első esketésesem Severnyák Pistáé volt.

A „parókia” albérlet volt egy döngölt földpadlós falusi házban. Később a falusiak vettek nekünk linóleumot és lerakták, hogy mégse a földön éljünk. Kerékpárral jártam mindenhova. Ha nagy volt a sár, a vállamra vettem. Mivel nagyon szerettem focizni, összeszedtem a gyerekeket a faluban, és amikor csak lehetett, fociztunk. Futballcsapatot alapítottam, játékos-edzőként magam is csapattagként rúgtam a bőrt a fiatalokkal. Vera testnevelésit végzett, ő meg a lányokkal röplabdázott. Pár év múlva parókiát építettünk.

Kilenc év után Dudás püspök úr behívatott, és közölte, hogy Edelénybe helyez. Mondtam neki, hogy nagyon jól érezzük magunkat Perén, magamtól nem mennék, de ha küld, hát megyek. „Akkor küldelek” – mondta. „Akkor mentem” – válaszoltam.

✠ Mesélj az edelényi évekről!

Nem volt ott se templom, se parókia, csak egy parasztház-asztalosműhely, abba költöztünk. Kiszedtünk egy válaszfalat, és két szobából lett a kápolna. Hátralaktunk mi, középen egy Jehova tanúja. De sokáig nem maradt – Terike lányom „elűzte”. Szerette az ostort, és lecsapkodta a Jehova tanúja virágait.

A szomszédban volt a téesz irodája, az ott dolgozókkal is jóban lettem. Velük is fociztunk, meg röplabdázunk. Még az ebédjükéről is képesek voltak lemondani, csak, hogy játszhassanak. Aztán, mikor már annyian voltak, hogy az utcán tolongott a vége, felfigyelt a pártbizottság. Nem is tudták, hogy ott vagyok, a papi kinevezéseket ugyanis akkoriban a járási tanácsnak is jóvá kellett hagyni. Edelény addig Múcsonyhoz tartozott, tehát én papíron Edelénybe kihelyezett múcsonyi segédlelkész lettem. De se a múcsonyi parókus, Gulovics Bandi bácsi nem nézett káplánnak, se én öt parókusomnak. Nagyon jóban voltunk, sokat tanultam tőle.

Hamarosan aztán magam jelentkeztem a pártbizottságnál, hogy fogadnának-e. Örömmel fogadtak. Mondtam nekik, hogy tisztában vagyok velem, hogy minden, ami a községben történik, visszajut a fülükbe. De hozzám is eljutott ám minden, a pártbizottság első titkárának sofőrje is rakaccai volt, szülésznőként az ő édesanyja segített e világra.

✠ Arra emlékszel, hogy Edelényben egyszer édesapámmal és a három nővéremmel meglátogattunk benneteket?

Persze! Még azt is kikutakodtátok, hogy szegről-végről rokonok vagyunk.

✠ Meg a fiaid elkezdtek csapni a szelet a nővéreimnek! Magdinak ma is megvannak Laci levelei.

Igen? Hát erre már nem emlékszem.

✠ A feleséged, Vera néni mit dolgozott?

Amíg Perén laktunk, Encsen tanított. De Edelényben nem kapott állást. Abból éltünk, amit a hívek adakoztak. Később, mikor a tanácsnál látták, hogy nem harapok, már kapott munkát.

✠ Milyen volt akkoriban az Exarchátus?

Nagyon imádságos papokat és embereket ismertem meg akkor az Exarchátusban. Nagy volt az összetartás. Dudás püspök számított rám, amiben tudtam, segítettem. Edelény egyfajta központ lett. Minden hónapban lelki nap volt a papságnak, továbbképzések és lelkigyakorlatok papnék számára, volt kántorképzés is, szóval zajlott az élet. Amikor 1979-ben Timkó püspök Ózdra helyezett, nehezen hagytam ott Edelényt, az új templom kiásott alapjaival. A hívek sem akartak elengedni.

Ózdra kerültem, ott volt parókia, és benne kis kápolna is. Ez Juhász Dénesnek volt köszönhető, aki tudott óslávuul, és a megszálló szovjet katonáknak ő tolmázkodott. Amikor megkérdezték, mivel tartoznak, ő azt mondta, azzal a hellyel – meg is kapta az épületet –, ahol ma a templom van. Amikor már nem fértünk a kápolnába, kiszedtünk három falat, és a házacskán belül „kereszthajós bazilikánk” lett.

1980. január elsején Timkó püspök kinevezett az Exarchátus ökonómusának. Nem örültem neki különösebben, nem voltam az az aktanyaló fajta. De püspök úr segített, mindenféle szerkentyűje volt, amin megmutatta, hogyan kell a számításokat, rendszerezést végezni.

✠ Szó volt akkor arról, hogy jó lenne püspök az Adminisztratívába?

Persze. Mi nagyon örültünk volna, püspök úr nem annyira. Amikor a Szentföldön jártam 2000-ben, mondták, hogy a siratófal hasadékaiba be lehet tenni az imádságunkat, óhajunkat. Én egy cédulára azt írtam, hogy az Exarchátus püspökség legyen, és oda benyomtam. A Jóisten meghallgatta az imáinkat. Nagy öröm volt, mikor Atanáz atyát püspökünké szentelték.

✠ Mesélj a miskolci évekről!

1992-ben parókust kerestek Diósgyőrbe, Szilárd püspök úr pedig engem küldött. Ott már parókia és templom is volt, utóbbi a kis utak szentje, Kis Szent Teréz tiszteletére. Elöttem Kozma Lajos és Csoba János szolgált. A fia, Csoba Tamás volt az első szabadon választott miskolci polgármester. Ott voltak mindig a templomban. Halála előtt én adtam fel neki a betegek kenetét 1993-ban. Szép és mozgalmas éveket töltötünk Diósgyőrben. Zajlott az élet: a rendszerváltás után rengeteg dolog volt az Exarchátusban. Az egyházközségem mellett vittem ugye az egyetemi kollégiumot, dolgoztam ökonómusként a gazdasági irodában, 2001–2007-ig pedig Miskolc-Szirmán voltam parókus. Erre mondta a fiam, hogy 70. születésnapomra virágot nem, csak szirmát kaptam a főpásztortól.

✠ A nevedhez fűződik a legtöbb miskolci görögkatolikus intézmény visszavétele Miskolcon.

A tapolcai kollégium főleg Orosz Gábor és Gyulai Gábor érdeme, ők tudták a jogi dolgokat, és még Grunda Jancsi volt ott mellettük. Sikertől visszazerezni. Püspök úr azt mondta, a szegény ember gyerekének nehéz lesz itt tanulni, kell egy kollégium, ahol a diákok lakni tudnak. Így

lett az Akropolisz az egyetemi kollégium és később a cigány szakkollégium helyszíne. Jöttek is mindenhonnan a görögkatolikus diákok, még Veszprémből is. 1997–2005-ig voltam az intézmény igazgatója és lelki vezetője.

Én vettem át az óvodát, és a mostani püspöki épületet is, amit Szilárd püspök a honvédségtől vásárolt meg. Éjszakánként fölkeltem, be a Trabantba, és mentem örködni, mert rendszeresen loptak az épületből. Szerencsére, amikor Atanáz atya püspök lett 2011-ben, már egész jó állapotban volt az épület, 2012-ben pedig csodálatosan felújították.

✠ Atanáz atya idejében mentél nyugdíjba?

Engem érsek atya helyezett nyugdíjba Szikszón, egy cukrászdában!

✠ Tényleg? Húha, erre már nem is emlékszem.

Nem tetszik rá emlékezni? Be akart térni valahonnan jövet Miskolcra. Mondtam, hogy elmentem édesapám sírjához, Szikszón vagyok. Érsek atya odajött, és beültünk egy cukrászdába. Megkérdezte: „Miklós bácsi, meddig akarsz még ökonómuskodni?” Mondtam, hogy tegnapig. Kaulics Lacit vagy Polgári Lacit javasoltam magam helyett. Kaulicsot ismertem jól, ez a másik Laci meg akkor építkezett, hát csak érti a dolgát – gondoltam.

✠ Jó tanácsot adtál. Mind a kettőt felfogadtam, az egyiket helynöknek, a másikat meg ökonómusnak. Úgyhogy próbáltuk tovább vinni, amit addig építettetek. Van-e hiányérzeted valami miatt?

Hogy nem lehettem bazilita szerzetes. Ez nem aludt el bennem, és nagyon fáj, hogy három szent életű szerzetes püspökünk van, mégis a szemük, a szemünk láttára kihál a bazilita rend.

✠ Igen, ez nagyon szomorú. Én azt remélem, hogy ez csak egy hullámvölgy. Hullámvölgy után majd jön a hullámhegy. Ha hittel és bizalommal imádkozunk, akkor remélhetjük, hogy lesz még itt szerzetesség.

Imádkozni kell, anélkül nem megy!

✠ Miklós bácsi, mit üzensz a fiatal papoknak? Mit tanácsolsz nekik, a megélt hosszú papi élet után?

Azt, hogy nagyon fontos az engedelmesség. Úgysem lesz minden tökéletes. Ha magunknak keressük az alkalmat, a szolgálati helyet, akkor joggal mondhatná azt az Úr: te kérted, te kerested, oldd meg magad, ha baj van. Ha azonban engedelmesen megyünk, ahova helyez a püspökünk, akkor bátran kérhetjük a segítségét.

KLITSIE-SZABAD BOGLÁRKA

Az első kultúrsoktól a közös családig

– HOLLAND–MAGYAR HÁZASSÁG

Aki vendégként otthonunkba érkezik, holland és magyar szavakat láthat a nappalinkban a falra felfestve. Ott a helye a táncnak (Danse), a szerelemnek (Liefde), a sajtának (Kaas), de vajon mit keres ott a zuhanyfüggöny (Duchegordijn)? Holland–magyar vegyesházasságban élünk, Isten kegyelméből immáron egy esztendeje, közös gyermekünket várjuk, akinek egy holland és egy magyar keresztnéve is lesz...

2013 nyarán JOOST PIETER KLITSIE Mátészalkára utazott egy táncbör miatt. Ebben a táborban Joost és barátai cigány néptáncokat tanultak. A táncos barátaimmal aznap este „felnéztünk a városba,” gondoltuk meglessük, mi újság van a zenesulinál (ahol régebben a táncpróbáink voltak a Szatmár Néptáncgyűtessel). Emlékszem, amikor először megláttam Joostot, vagy ahogyan azóta itthon mindenki hívja őt, Holland Józsi, akkor egy violaszín (Joost szerint ilyen szín nem létezik, csak lila...), helyesbíték, pinkes-lilás ingben táncolt. Szőke haja csak úgy lobogott a sok ugrálástól, és nagyon boldognak tűnt. Azt gondoltam, hogy sosem láttam még ennyire szép szőke cigányfiút azelőtt (nagyon jól táncolt). Joost pedig emlékszik, hogy amikor meglátott táncolni, énekelni, s amikor látta, hogy mennyire élvezem a zenét, akkor mondta a barátainak (de lehet, hogy csak gondolta magában), hogy: „Ez a lány kell nekem!” (Pontosabban ezt gondolta: Ik will dat meisje!) Később emiatt a gondolat miatt átmászott a kollégium zárt kerítésén, hogy újra tudjon találkozni velem. Egy komolyabb Facebook-kutatótevékenységet is véghezvitt, hogy megtaláljon online is...

Joost visszautazott Hollandiába, közben teltek a hónapok. Úgy éreztük, hogy életünk nem teljes, ezért megkerestük egymást újra, és pár hónap múlva Joost meglátogatott. Ezután én utaztam hozzá. Később Enschedeben Joost feltette a nagy kérdést, hogy leszek-e a barátnöje. Tudtuk, hogy nem lesz egyszerű. Tudtuk, hogy ez a nehezebb út, és tudtuk, hogy harcolni kell ezért a szerelemért: sok-sok munkát kell majd belefektetni a működés reményében. Sikerült két éven át egy távkapcsolatot fenntartanunk. 2015 végén Joost Magyarországra, Budapestre költözött. Azonnal talált munkát, és így együtt kezdtük el felépíteni újdonsült, immáron közös életünket. 2017 augusztusában megvettük első közös lakásunkat, amelyben azóta is boldogan éldegélünk a „nyócker” közepén. 2018. április 4-én, 29. születésnapomon Joost megkérte a kezem a Szabadság hídon. 2019 nyarán házasodtunk össze, s vettük fel a házasság szentségét a mátészalkai régi görögkatolikus templomban.

Sokszor tapasztaljuk, hogy kételkedve, értetlenkedve fogadnak egy ilyen kapcsolatot a kívülállók. Hogyan értitek meg egymást? Lehetséges-e egyáltalán az érzelmek kifejezése akkor, ha az ember nem az anyanyelvén szól a párjához nap mint nap? Mind a ketten úgy gondoljuk, hogy a bizalom, a szeretet és a tisztelet a nyelvi dimenziókat meghaladó fontos pillérek, amelyek kifejezésére, megmutatására a cselekedetek és a mindennapi apró figyelmességek nagyon is alkalmasak. Fontos és megkerülhetetlen az árnyalt kommunikáció, de szerintünk ezen leginkább azok aggódnak, akik nem beszélnek legalább egy idegen nyelvet olyan fokon, hogy képesek lennének érzelmeik kifejezésére az adott nyelven. Kapcsolatunk elején gyakran fordítottunk egymásnak verseket, vadásztam a jó Radnóti-műfordításokat, Joost pedig a nagyszüleitől tanult, házasságról szóló holland verset fordította nekem angolra, amit kedvtelésből én magyarrá fordítottam: ilyenekkel (is) múltattuk az időt. Sokan mondják, hogy ha ideges, mérges az ember, a csúnya szavak az anyanyelvén jönnek ki a száján, ennél a pontnál, például külön jótékony hatással lehet ránk

az, hogy mire átgondoljuk, mit mondanánk angolul, az a pár másodperc is lecsillapít minket annyira, hogy nem, vagy csak ritkán veszekedünk indulatból. A nyelvi nehézségek szinte soha nem okoznak problémát. Például, ha nem ismerünk egy-egy szót angolul, akkor Joostnak anyanyelve miatt könnyebb dolga van. Általában megtippeli hollandul, és nagy az esély rá, hogy angolul hasonlóképp van az adott szó. Én inkább körülírom, elmagyarázom, mire használják az adott tárgyat, vagy mi az adott jelenség. Az ilyenek által külön kis „családi nyelvkészletünk” alakul ki szépen lassan, de ezt egyáltalán nem bánjuk. A tipikusan magyar szavakat, például néptáncos életünk miatt a viseletdarabokat mindig magyarul mondjuk, a holland különlegességeket pedig hollandul. A „viselet,” a „csizma,” a „kendő” így marad magyar, míg például a tipikusan holland csokireszelék, amit kenyérrre szórnak, az marad „hagelschlag,” az aprítógép pedig „hackmaschine”. Így alakulhat ki az, hogy egy mondaton belül három nyelv szavai is előfordulhatnak. A szemöldökcsipesz

például tweezert angolul, de annyiszor használtuk már a „hajkiszedő kis dolog”-ként fordítható „hair-out-taker-thingie” általunk alkotott szót, hogy az így is maradt. Bolondság volna ezek miatt az apró nyelvi érdekességek miatt „rossznak” vagy „nem működőnek” nevezni egy szeretetre épülő kapcsolatot, amikor ezekre az apróságokra különlegességgént is lehet tekinteni.

Sokkal érdekesebb kihívás volt eleinte a kulturális különbségek megismerése, felfedezése, összeegyeztetése, amely különbségek (és persze a hasonlóságok is) eleinte furcsán hatottak. Bár a nemzetkarakterológia virágkorát közel száz éve élte, a mai napig felvetődik szinte minden nemzet, nép kapcsán, hogy milyenek is ők, vagy épp milyenek is vagyunk mi? Milyen a magyar ember? Mi a tipikusan holland? A sztereotípiák és a tapasztalatok között persze különbség van. Egy Magyarországon élő hollandnak különösen kellemetlen lehet, amikor származását felfedve egyből a marihuánával vagy a pirolámpás-nyegyeddal viccelődnek. Ez a negatív sztereotípiák, ami eleinte talán még viccesen is hathat, sajnos ez egy idő után lehangoló lehet.

Különbségek azonban vannak a hollandok és a magyarok között. Pozitívumként én a hollandok nyitottságát, közvetlenségét és jókedvét emelem ki, ami már az első perctől kezdve ott lebeg minden olyan beszélgetés fölött, ahol hollandokkal folyik a társalgás. Nagyon szeretnek nyelveket tanulni, hallottam már azt is, hogy ennek oka az, hogy gyarmatosító nép voltak, sokat hajóztak, utaztak, az idegen kultúrákkal történelmi léptékben mérve is régóta kapcsolatban állnak. Joost szerint a magyarok hatalmas vendégszeretete, bőkezűsége – különösen, ha ételről, étkezéstről van szó – feltűnő, ám sajnos pesszimizistábbnak tűnünk a hollandok szemében, sokat keseregünk. Az étkezés kapcsán mindketten egyet-

értünk abban, hogy bár a mennyiségek nálunk határtalanok, ha ételről van szó, ők hosszasan, ráérősen szeretnek étkezni, megadják a módját, leginkább a nap utolsó étkezésének, a vacsorának. Sokszor találkoztam azzal, hogy darabra pontosan kiszámolták a hússzeleteket vagy a desszert mennyiségét, s ennek – biztos állíthatom – nem az anyagi korlátok voltak az okai. Talán itt is a protestáns etika, a puritán „mindent osszunk be, és ne pazaroljunk” hozzáállás lehet a háttérben, míg egy magyar asztalnál – legalábbis az én szatmári családomban – szígyennek számíthatna, ha nem lenne opció a repeta. Sokszor emlegetjük azt a vasárnapi ebédet, mikor Joost és holland barátai a mátészalkai táncbátor végeztével vendégségbe jöttek hozzánk, és attrakciónak számított, hogy mindenki annyit szedhet, amennyit akar, és középre van téve a tál. Mind a két étkezési mechanizmus kapcsán találok olyat, ami szimpatikus, szerintem nagyon sokat ad az együtt töltött időhöz, ha a háziasszony nem rohángál fel s alá, nem sietünk az étellel, hanem a beszélgetésre koncentrálnak, és a főző személy is leül az asztalhoz. Ezt nagyon jónak találom a holland étkezési kultúrában. Az általam ismert magyar gyakorlatban viszont nagyon tetszik az adagok kiszámolatlan-sága, a repetára való esély. Felvetődött bennem sokszor az is, hogy ezek a különbségek mennyire holland–magyar jelenségek, és nem az európai arisztokrata vs. paraszti kultúra hagyományainak különbségeiről van itt szó. A férjem családja generációk óta az előbbi utat járta, ezeket a hagyományokat hozta magával, míg az én őseim javarészt földművesek voltak: első diplomás vagyok az egyenes ági értelemben vett családban. Ezek a tények más-más kulturális elemeket jelentenek, melynek csak egyik tényezője lehet a nemzeti vagy táji sajátosság a sok közül.

Minden különbség és hasonlóság természetes, de ezekre mint érdekességekre tekintünk. A hollandok másképp mosogatnak, míg nálunk van az újszülöttnél kórházból „hazavivós ruha” (aminek fehérnek kell lennie). Joost szerint a magyaroknál szinte alig találunk zuhanyfüggönyt, pedig ez kádaknál alapfelszereltség kellene, hogy legyen, a balesetveszélyes elcsúszás elkerülése miatt. Nálunk tiszteletlenségnek számít az orrfújás, különösen asztalnál, ezért inkább szipognak, ami Magyarországon hat furcsán. Ők nemcsak a születésnapot köszöntik, hanem a rokonoknak is gratulálnak: például a születésnap édesanyját így köszöntik fel: „Gratulálok a fiadhoz” (s ez minden családtaggal így van). Szent Miklós (Sinterklaas) ünnepe talán az egyik legnagyobb ünnepük, és külön ünneplik királyuk, Willem-Alexander születésnapját is.

Gyermekünk legalább annyira lesz holland, mint magyar, s igyekszünk mind a két kultúrából, mind a két nyelvből, mind a holland, mind a magyar szere-
tekből felkészíteni majd őt egy olyan életre, ahol büszkén lehet majd nem elsősorban holland vagy elsősorban magyar, hanem elsősorban:

JÓ ÉS BOLDOG EMBER.

„Ez a lány kell nekem!”
Ik will dat meisje!

Milan Stipić lett a horvátországi Kőrösi Egyházmegye püspöke

Ferenc pápa szeptember 8-án kinevezte a bizánci rítusú horvátországi Kőrösi Egyházmegye püspökévé **MILAN STIPIĆ** atyát, aki ugyanebben az egyházmegyében előzőleg apostoli adminisztrátorként tevékenykedett a széküresedés idején.

Milan Stipić 1978. december 28-án született Bosanski Noviban (ma Bosznia-Hercegovina). Az általános iskola elvégzése után jelentkezett a zágrábi kisszemináriumba. 1997-ben folytatta tanulmányait a zágrábi teológiai karon a helyi papnevelő intézet növendékeként.

2003. október 18-án szentelték a Kőrösi Egyházmegye papjává.

Parókusi szolgálatot teljesített Kašt és Radatovići egyházközségeiben. 2007-től archipresbiter (*a latin rítusú esperesi funkciónak felel meg – a szerk.*), és a dalmáciai görögkatolikusok lelkipásztori ellátásáért felelt. 2012 és 2019 között Jasztrebarszka parókusa volt. 2019. március 18-án kinevezték a Kőrösi Egyházmegye sede vacante kormányzójává, miután a Szentoszák elfogadta Nicola Kekić megyéspüspök lemondását. 2020. szeptember 8-án a Szentatya az egyházmegye püspökévé nevezte ki.

A horvátokon kívül beszél oroszul és ukránul.

Ifjúságpasztoráció 5.

Folyamatos egymásra figyelés

Ahogy otthon a családban, úgy az egyéb közösségekben is igényli a gyerek, a fiatal (mint mindenki más is) az odafigyelést, a törődést. Gondoljunk csak bele! Nem jobban érezzük magunkat ott, ahol figyelmet kapunk?

A közösségi alkalmat igyekezzünk úgy szervezni, hogy mindenki jusson szóhoz. Igaz, vannak, akik nehezen szólalnak meg, de ez nem jelenti azt, hogy nincs véleményük, vagy ha megkérdezzük őket, akkor ne akarnának válaszolni. Általában a probléma onnan ered, hogy sok gyereknek, fiatalnak már a családban sincs kedve megszólalni. Hányszor halljuk ezt:

„Te még gyerek vagy, ne szólj bele!”

Igenis meg kell hallgatni mindenkit, még a fiatalokat is – máskülönben hogyan tanítsuk meg jól gondolkodni, hogyan válhatna másképpen értelmes felnőtt belőle?

Az egymásra figyelés nem csak abból áll, hogy igyekezzünk mindenkit bevonni a beszélgetésbe, foglalkozásba. Egy-egy apró figyelmesség is nagyon hatásos tud lenni, például ha megkérünk valakit valami feladat elvégzésére. Így mindenki részt vállalhat a közösből. Nem is gondolnánk, de akár az is okozhat örömet, ha valaki megkenhet egy szendvicset, vagy bármilyen apró dologgal hasznossá tudja magát tenni.

Milyen egyéb módon tudunk még odafigyelni a másikra?

HÁZI POSTALÁDA

Előfordulhat, hogy a közösség tagjai – főleg a fiatalok – nehezen kommunikálnak egymással, nem igazán tudják kifejezni szóban magukat, nem tudják elmondani a társuknak, amit éppen szeretnének. Ez legtöbbször azért fordul elő, mert nem mernek bizonyos dolgokat elmondani. Nagyon jól szokott működni, ha egy postaládát helyezünk el a közösségi térben. Mindenkinek van lehetősége a másiknak írni. A foglalkozás előtt vagy után ürítsük ki a postaládát, és kapja meg mindenki a levelét. Nagyszerű érzés levelet kapni!

KÖSZÖNETFAL

Egy másik, a gyakorlatban is jól működő lehetőség a köszönetfal. (Akár munkahelyen is el lehet képzelni.) Egyszerűen írjuk föl egy oszlopba mindenkinek a nevét például egy parafa táblára. Elhelyezhetünk egy-egy köszönetet, melyet a másiknak címzünk. Ez a módszer arra is jó, hogy mindenki lássa, mi az, amit a másikért tett, de nem is gondolta volna, hogy örömet okozott vele. A táblán azt is láthatjuk, hogy ki az, aki kevés köszönetet kapott. Ekkor átgondolhatjuk, hogy arra az illetőre jobban oda kell figyelnünk: mi az, amit megköszönhetünk neki? (Mert mindenkinek megköszönhetünk valamit! – Még az ellenségeinknek is!)

ANGYALKÁZÁS

Talán az egyik legismertebb módszer. Általában az adventi időszak előtt szokás egymás nevét kihúzni, és az illetőt valamivel meglepni. Kiváló lehetőség, hogy az illetőre kiemelten is odafigyeljék.

IMASZÁNDÉK

Az egymásra figyelés működhet úgy is, ha van az adott közösségnek imaszándéka valakiért. Lehet úgy, hogy egymást kihúzzuk, és azért imádkozunk, de úgy is, hogy alkalomadtán mindenki hozhat imaszándékot. Az egyéni és a közösségi ima nagyon lényeges. (Erről majd később!)

Az egymásra figyelést, ami gyakorlatilag a szociális törődés alapja, már egészen kicsi gyermekkorban igyekezzünk az élet mindennapos részévé tenni. Mi sem természetesebb: a kisgyermek segít anyának teregetni, vagy éppen apának összeszedni a szemetet. Aztán valahogy már nem lesz természetes, valahogy teher lesz a kamasz számára a másik felé „kötelezettségből” való nyitás. Miért muszáj megtennem? Lenne más dolgom is! – hangozhat és hangzik is el számtalanszor. Vagy ha nem is ilyen formában, hanem egy becsapott ajtó fejezi ki a „véleményt”. Ez a reakció teljesen elfogadható a kamaszoktól, hiszen éppen olyan életállapotban vannak, amikor már kezdik kialakítani a saját életüket, felkészülve a családtól való leválásra. A legtöbb esetben a magukba forduló kamaszok azok, akik a legtöbb figyelmességet igénylik, mégis a legkevesebbet kapják, hiszen ezt sugallják: „Hagyj már békén.”

A kamaszok, később a fiatalok azok, akik keresik azokat a közegeket, ahol jól érzik magukat, ahol el tudják a szabadidejüket tölteni, ahol kikapcsolódhatnak. Ezek a közösségek lesznek meghatározóak az ifjúság számára, ezért sem mindegy, hogyan tudják a figyelmet megkapni a körülöttük lévőktől. Sajnos nagyon sok, fiatalokkal teli közösségben a figyelem a deviáns viselkedés által érhető el.

Nagy a felelőssége az ifjúsági közösségeknek. Nemcsak vonzónak kell lenniük, felkarolniuk a tagjaikat, hanem oda is kell figyelni mindenkire, az igényeinek megfelelően. Mindezt a keresztény értékrendszer segítségével hívva, szeretettel és Istenre hangolva kell megteremtünk.

Isten, foci, imádság

Bizonyára legtöbb olvasónk számára ismerős a **SZÓLJ BE A PAPNAK!** sorozat. Az ország különböző pontjain havonta megrendezésre kerülő ökumenikus vitaalkalmak kötetlen, tabuk nélküli beszélgetésre adnak lehetőséget papokkal, szerzetesekkel, különböző keresztény felekezetek lelkészeivel – az élet minden kérdéséről, nem csak keresztényeknek. A szervezők a sorozat korábbi vendégét, Kocsis Dániel nyíregyházi görögkatolikus egyetemi lelkészt, a magyar papi labdarúgó-válogatott oszlopos tagját kérdezték Istenről, imádságról és természetesen, fociról.

Mit gondolsz, vajon miért szerettünk volna veled interjút készíteni a futball és a vallás összeegyeztethetőségéről?

Életem legfontosabb alkotóeleme az Istennel való kapcsolatom, aztán a családom, utána pedig a foci... Nem csak maga a játék, hanem annak minden eleme, főként a szurkolás. Édesapám egyszer elvitt egy LOKI-Újpest-meccsre, azóta számomra csak egy csapat létezik, a DVSC. Éppen ezért örültem a megkeresésnek, hiszen ritka az, hogy egy papot a profi foci világáról kérdezzék, ami látszólag távol áll mindentől, amit az egyház képvisel... Pedig az egyház nem más, mint az ember életébe akar olyan segítséget adni, amely annak minden területén használható. Ezért merek válaszolni kérdéseitekre.

Szerinted mire van leginkább szükségük a focistáknak, hogy győzzenek: lelki elmélyülésre, imára vagy inkább jó edzésre és taktikára?

Elsősorban „szakmai” felkészültségre, ami az edzéseken és a taktikai értekezleteken épül bele a csapat játékába. A profi sportban a fizikai és taktikai felkészültség nélkül egyszerűen nem lehetsz eredményes. Viszont itt jön a képbe az ember lelke: ha nem vagy rendben „fejben” (én ezt inkább „lélekben”-nek hívom), akkor a nálad gyengébben felkészített, de sokkal lelkesebb ellenfeled jó eséllyel le fog győzni. Ez nem csak a sportra, de az élet minden

területére igaz. Nem véletlen, hogy a szurkolókat 12. játékosnak is hívják, hiszen sokszor azt a lelkesítő pluszt, amit semmi nem tud pótolni, ők adják meg a csapatnak. Ha lélekben rendben vagy, és tudsz a csapatért játszani, akkor biztosan tudsz majd összpontosítani is, ami sikerre vezet. Ezt segíti az ima és a lelki elmélyülés.

Lehet bűn az, ha valaki rosszul vagy lelketlenül játszik? Ha igen, hogy nyerhet feloldozást?

A bűn az, amikor tudva és akarva, direkt rosszat teszek. Szerintem nincs olyan profi vagy amatőr játékos, aki tudna lélektelenül focizni. A profi sportban a csapatvezetők felelőssége egy olyan közeg kialakítása, amelyben a srácok akarnak teljesíteni. Ahol van összetartás,

ahol fontos az együtt küzdés. Ezt mindig értékelik a szurkolók is, akiknek csak az számít, hogy a játékosok mindent beleadva játszanak-e, vagy sem. Sajnos a profi sportban gyakran tapasztalható jelenség a „lélektelen játék”. Ez nem a sportoló hibája, hanem azé a közegé, amely ennek teret ad.

Szoktál imádkozni, hogy nyerjen a kedvenc csapatod? Be lehet „imádkozni” egy gólt a kapuba?

Az ima tárgya nem lehet a másik ember sikerelensége vagy bukása. Éppen ezért én abban nem hiszek, hogy kiimádkozhatom a csapat győzelmét, hiszen ez magában foglalja azt

is, hogy a másik csapat veszít. Az ima csodákra képes. A profi fociban arra a csodára, hogy a sokat kereső játékosok valóban kiteszik szívüket, lelküket a pályára, azért, hogy nyerjenek. Hogy érezzék a győzelem ízét, a befektetett munka gyümölcsét. Sajnos ezeknek a srácoknak sokszor ez nem motiváció. Aki szokott a csapatért imádkozni, annak a következő tanácsom: imádkozz azért, hogy minden játékos a legtöbbet akarja kihozni magából, hogy érezze a felelősséget, hogy a lelkesedés soha ne lankadjon. Ha ezért tudunk imádkozni, akkor egy elveszített mérkőzést is élvezni fogunk.

Meccs közben néhány illetlen kifejezés is kiszalad a szánkon. Ez ilyenkor befér?

Ez soha nem fér bele. Trágárkodni, csúnyán beszélni, káromkodni soha nem szabad. Nincs az a tét, ami jogossá tenne bármilyen illetlen kifejezést. Nekem ez minden meccsen nagy kihívás. Amikor elered a nyelvem, tudom, hogy a lelkiatyámhoz kell fordulnom, mert elfáradtam... Nekem ez a lelki fáradtság mércéje. Zárszóként csak ennyit mondok: Mindörökké hajrá, Debrecen! (Akár az NB2-ben is.)

IVANCSÓ BAZIL

MÁRIA MARATON

másképp – második harmad

ADOTT EGY ÚTVONAL. ADOTT NÉHÁNY LELKES ZARÁNDOK. ÉS ADOTT A JÓ IDŐ (PERSZE EZT CSAK AZ INDULÁS ELŐTT LEHETETT TUDNI). A TÖBBI MÁR CSAK SZERVEZÉS KÉRDÉSE.

A Mária Út Egyesület 2016-ban létrehozott két közép-európai zarándokútvonalat: egy észak–délit és egy kelet–nyugati, amelyek keresztet formáznak. Ám csak a kelet–nyugati szerveztek gyalogos, futó- és kérekpáros zarándoklatokat. 2017-ben megtettem a kelet–nyugati a szervezésükben (Mariazell–Csíksomlyó), de nagyon szerettem volna az észak–délit is bejárni.

Ez a tavalyi év folyamán részben sikerült, amikor Márianosztráról indulva akkori zarándoktársaimmal észak felé vettük az irányt, és öt nap alatt megérkeztünk Czestochowába.

Az idei évre terveztem a folytatást. Bizony, tervezni mindig könnyű. Már az első harmad befejezése, vagyis a tavalyi nyár óta sokat álmodoztam róla, milyen jó is lesz ismét lelkes és imádságos fiatalokkal együtt tölteni egy hetet sport, imádság és nagy beszélgetések közepette. De az élet néha közbeszólhat. És a világvjárvány által közbe is szolt. Április-május tájékán még nem lehetett tudni, mennyire lesz vagy nem lesz veszélyes útra kelni, vagy egy-

általán, megengedik-e az illetékes hatóságok. Vagy ha belföldön megengedik is, a horvát szakaszt is meg tudjuk-e tenni? Szerencsére a legtöbb európai ország jól kezelte a járványhelyzetet, így nyárra sikerült megtisztítani az országot, biztonságosan útra kelhettünk.

Egy sportzarándoklat nem könnyű. Gyakori félelmem, hogy mikor és ki nem bírja az aznapra tervezett távot. Kísérőautó persze van, be lehet szállni, de az az igazi, ha mindenki imádsággal végig tudja tekerni a teljes távot. És igen, a másik kulcsszó az imádság. Hiszen nem teljesítménytúrara szántuk rá magunkat, hanem zarándoklatra. Ehhez hozzátartozott a mindennap végzett Szent Liturgia, valamint az út közbeni rózsafüzér. De aki valóban tud zarándoklelkülettel részt venni akár még egy sportzarándoklaton is, az a végére újjászületik lélekben.

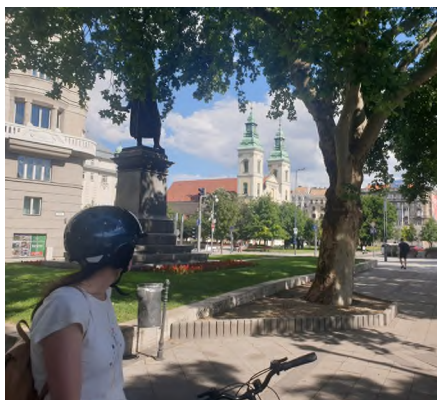
Így indultam el július 6-án egy tavalyhoz képest majdnem teljesen más tagokból álló csapattal. Hiszen a tavalyi résztvevők közül csak Szentesi Csaba atya (Debrecen) jött velem, a többiek pedig: Koncz Ákos (Szeged), Hegedűs Katalin (Fényeslitke) és Kovács Veronika (Újfehértó) voltak. A kísérőautónkat Somogyi Antal (Pécs) vezette.

Budapesten a reggeli Szent Liturgiában beálltunk Keresztes Szilárd püspök atya mellé, aki mindkettőnknek (Csabának és nekem) szentelőpüspöke, majd megkaptuk tőle az útra kelők áldását – utóbbit immár a teljes

csoportunk. A kísérőautónkkal Márianosztraig mentünk, ahonnan a tavalyi harmadot is kezdtük. Itt Varga Lajos váci segédpüspök atya várt bennünket, és ugyancsak áldásban részesített minket, a csodálatos régi római rítus szerint. Ha már két püspök indít minket útra áldással, akkor csak nem lesz semmi gond... Lajos püspök atyával kezdtük el a rózsafüzért, amelynek bevezetőjét ő imádkozta, mi pedig (épp ötven lévén) tizedenként felváltva útközben folytattuk.

Márianosztrát egyébként V. István Árpád-házi királyunk oklevele említi először 1262-ben. Anjou Nagy Lajos királyunk alapított itt pálos kolostort 1352-ben. A pálos rend az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, ma is kizárólag férfival. A templom mellett börtön működik, női elítéltekkel. A kommunizmus idején sok politikai elítélt mellett Mindszenty József

bíborost is itt tartották fogva. A templom előtt Nagy Lajos király mellszobra látható, a templom oltárképe pedig a czerstochowai kegykép másolata.

Innen indultunk tehát, az első kilométerek mentek a legkönnyebben, hiszen Szobig lejtett az utunk. No, utána sem volt azért nehéz... A Dunakanyarban végig ki van építve a kerékpárút, ráadásul teljesen a Duna mentén, így igen szép látvány tárult elénk folyamatosan. Láthattuk a Szentendrei-sziget kezdetét is, valamint Visegrád fellegvárát. A kerékpárútnak még neve is van: Beatrix királyné kerékpárút. (Beatrix volt Hunyadi Mátyás királyunk felesége.) Festői útvonalunk tehát: Márianosztra–Szob–Zebegény–Nagymaros–Kismaros–Verőce–Vác–Szödliget–Szöd–Göd–Dunakeszi, majd Budapest.

A fővárosban is problémamentes utunk volt, mivel az utóbbi évtizedekben egyre gyarapodtak a kerékpárutak – kell is, akkora az autós forgalom. Itt is a Duna-parton tekertünk végig: elmentünk az Óbudai-sziget, a Margit-sziget, a Parlament mellett, a pesti korzón, és láttuk a budai várat, valamint az összes híres budapesti hidat.

A Csepel-szigetre érve még nem csökkent jelentősen a forgalom, de ott is kiépített kerékpárutakon tudtunk haladni. Az egyetlen mállór délután adódott: Katának a hátsó kereke defektet kapott. Mivel már csak 3 kilométerre volt a szállás (Lakihegyen), felfújtattuk, és a szálláshelyünket elfoglalva ragasztottuk meg. Az aznapi táv 100 kilométer volt.

Másnap Deák Csaba atya jóvoltából Szigetszentmiklóson tartottuk a napindító Szent Liturgiát. Vendéglátónk kiemelte, hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek. Ők ugyanis szeretnek utazgatni, zárandokolni, és ha nem jött volna a világvárvány, akkor épp Lourdes-ban lennének. Így viszont kerékpáros zárandokok vendéglátói lehetnek – igen bőséges reggelit kaptunk tőlük a továbbindulásunk előtt. Köszönet érte!

A csendes, barátságos és kis forgalmú Csepel-szigeten haladtunk tovább, mivel a Duna mindkét partja igencsak forgalmas, ezért kerékpárral életveszélyes is. Halászteleken, Tökölön és Szigetújfalun haladtunk keresztül, majd Ráckevére érkeztünk, ahol Kótai Róbert plébános atya a plébániáján frissítővel kínál minket. Nem volt sok időnk, ugyanis Lórévnél el kellett érünk a kompot, ami sikerült is. Utunkat immár a Dunántúlon folytattuk, konkrétan: Adony–Felsőcikolapuszta–Szabadegyháza–Sárosd–Sárkeresztúr–Káloz–Nagyhörösökpuszta–Hatvanpuszta–Sáregres – végül pedig Simontornya, ez volt a szállásunk az aznapi 119 kilométer után.

Simontornyán nincsenek görögkatolikusok, így Zab András plébános atya jóvoltából a másnap reggeli Szent Liturgiát az ottani római

katolikus templomban tartottuk. Reggeli után útnak indulás, közben rózsafüzér-imádság. Útvonalunk: Simontornya–Tolnanémedi–Pincéhely–Belecska–Keszöhidegkút–Regöly–Szakály. Ezután tettünk egy minimális kitérőt a csicsói kápolnához, amely éppen felújítás alatt állt, de a munkások, látva, hogy zárandokok vagyunk, nagylelkűen beengedtek minket, hogy megnézzük, és egy rövid imát elmondjunk. További útvonalunk: Hőgyész–Dúzs–Csibrák–Kurd–Lengyel–Szárász–Egyházaskóvár–Tófű–Szászvár–Vékény–Magyaregregy. A Tolnai-hegyhát emelkedői és lejtői után Magyaregregyen már jólesett megpihenni, vacsorázni és ismét nagyokat beszélgetni. Aznap 98 kilométert hagytunk magunk mögött.

A negyedik nap jó kis szintbeli kihívással kezdődött: át kellett kelniük a Mecsekben. Miután ez sikerült, Pécsen végeztük a Szent Liturgiát Zajácz Gábor parókus atyával. Néhányan a pécsi görögkatolikus híveink közül is eljöttek, ami szintén jólesett. Pécs után Kozármisleny, Újpetre és Vokány felé vettük az utunkat, és a Villányi-hegységen is át kellett kelniük, ami már „semmisség” volt a Mecsek után. A borok viszont finomak nemcsak ott, de a kevésbé ismert tolnai és a pécsi borvidéken is. Utána még Nagytótfalu, Kisharsány, Nagyarsány, Kistapolca és Beremend következett, ám a határon nem mentünk át. Helyette Máriagyűdre utaztunk (immár autóbá szállva), hogy a kegytemplomot is láthassuk. A Pécsi Egyházmegyében a székesegyházon kívül csak ennek a búcsújáró helynek a temploma élvezi a basilica minor rangot, XVI. Benedek pápának köszönhetően. A szállásunk a közeli Harkányban volt, aznap 82 kilométert tettünk meg.

Az ötödik nap reggelén a máriagyűdi kegytemplomban végeztük a Szent Liturgiát, mielőtt útra keltünk. Beremendig utaztunk autóval, onnan kezdtük (vagy inkább: folytattuk) a tekerést. A magyar embernek mindig fájdalmas Trianon tragédiája, hiszen Beremend után is Baranya vármegye folytatódik, és a magyar–horvát határ helye nem ott lenne, hanem a Dráva folyón, s ott is csak jelképes... Tito

alatt jelentősen megfogyatkozott a magyarok aránya a Baranya-háromszögben is. A határon figyelmeztettek minket a határőrök, hogy nagyon óvatosak legyünk, mert Eszék az ország negyedik legfertőzöttebb területe. Ezért teljesen kerültük a kontaktust mindenkivel, Eszéken azonban nem hagyhattuk ki a tervezett ebédet. (Az is alapos kézfertőtlenítés után.) Útvonalunk tehát Beremendtől: Petárda–Bolmány–Kácsfalva–Ölyves–Dárda–Bellye–Eszék. Eszéken a ferences templomban őrzik az igazi máriagyűdi kegszobrot, amely korábban oda került. Máriagyűdre a későbbiek folyamán került a mai szobor, ám a kettő egyáltalán nem is hasonlít egymásra. A ferences templomot és a kegszobrot is megcsodáltuk, ezután ismét imával keltünk útra. A teljesen sík alföldi tájon – ahol búzát, napraforgót és kukoricát természetnek szinte kizárólagosan – egyre melegebb lett, nehezek voltak az utolsó kilométerek. Eszék után Tenye, Szilas, Kórógy, Valkótard, Ostrovo, Berzétémonostor, végül Vinkovce következett. Ez így 88 kilométer volt, és bár a szintbeli emelkedés és ereszkedés jóformán teljesen kimaradt, hiszen annyira sík volt a teljes szakasz, a meleg miatt nehezebben ment, mint a teljes Tolnai-hegyhát.

A Drávától délre ugyan tudtuk, hogy vegyes a lakosság: javarészt horvátok, jelentős szerb kisebbséggel, arra azonban nem számítottunk, hogy egy szinte teljesen magyar települést is találunk: ez volt Kórógy. Lakói reformátusok, és ugyanúgy földművelésből élnek, mint bárki a környéken.

A hatodik nap hajnalán már csak 29 kilométer volt hátra: Vinkovcétól Županjáig, ami a Száva folyó partján fekszik. Egykor idáig ért Magyarország. Milyen jó lenne, ha ma is akkora ország lennénk... A Száva folyó ott körülbelül akkora, mint Tokajnál a Tisza, és határt képez Horvátország és Bosznia-Hercegovina között. Elüldögtünk a parton mintegy fél óráig, ezután autóval vissza Vinkovcába, reggeli után irány haza, útközben Pécsen hálaadó Szent Liturgiával fejeztük be a zárandoklatot.

Így telt ez a hét. Hálaság vagyunk Istennek, hogy a világjárvány közepette is sor kerülhetett rá; hogy egy kisebb defektet leszámítva semmi bajunk nem esett útközben; hogy nem betegedett meg egyikünk sem; hogy tudtuk mindnyájan komolyan venni az utat, zárándoklelkülettel, imádsággal, és nem csak a teljesítmény volt a lényeg. Szűzanyánk is oltalmazta utunkat, és biztosak vagyunk abban, hogy minden hozzá elhangzott imánkat meghallotta.

A mennyiben jövőre lehetőség adódik, jöhet a befejező harmad is: a Száva folyótól Szarajevót át Neumig. De ha ez nem lesz lehetséges, B tervem is van: Czeszochowától észak felé folytatnánk, Vilniuson keresztül a kereszték hegyéig. Vilnius pedig nem csak főváros, hanem az Európai Máriás Háló tagja lévén ugyanolyan jelentőségű kegyhely, mint Máriapócs, Lourdes, Fatima, Czeszochowa, Mariazell, Csíksomlyó vagy mások.

De mindenekelőtt hála a tavalyi és az idei harmadokért!

LASKAY ANNA

AZ EGYHÁZI ÉV KÖRFORGÁSA

Hárman üljük körül az asztalt. Nők: feleségek és családanyák. Beszélgetünk. Sokszor csak elmesélve a saját történetünket, segítjük egymást tovább. Gondolatainkat közreadva, reméljük, sokan magukra ismernek, s „leülnek közénk”.

Anna: Szeptember elsejével elkezdődött az iskola, családanyaként ez minden évben egyfajta új időszámítást jelent, hiszen megváltozik a gyermekeink napirendje, megszorodnak az elfoglaltságaik, s ezáltal a miénk is. Ezt nehéz lenne figyelmen kívül hagyni! De vajon mennyire tartjátok számon, hogy ekkor kezdődik az egyházi év is?

Andi: Én felnőttként lettem vallásgyakorló, így tisztán emlékszem rá, először mennyire furcsa volt számomra, hogy szeptemberrel kezdünk új évet. Aztán, ahogy haladtam előre a görögkatolikus hit gyakorlásában, megtapasztaltam a ritmusát, megszerettem a hétköznapi ünnepeket is, ma pedig már ez a természetes. Nekünk egy gyermekünk még iskoláskorú, így ebben is érintettek vagyunk, de ami ennél is lényegesebb az életünkben, az a szüret! Mivel a férjem és a legidősebb fiam is borász, ráadásul a saját vállalkozásunkban dolgoznak, ezért az ősz a szüretelés is magával hozza.

Ildi: Tanárként a szeptember 1. nekem elsősorban az iskolakezdés időpontja. A középiskolás fiam ez évtől ráadásul új osztályba került, jönnek a fakultációs tantárgyak, s be kell jelentkeznünk ismét előrehozott érettségire, mivel tavasszal a vírus miatt nem vizsgázhatott.

Az egyházi év kezdete számomra azt jelzi, hogy a nyári szünet, az időtlenség után visszatérünk a „szokásos menetrendbe,” nemcsak a munka és a tanulás terén, hanem a hitéletünk gyakorlása során is. A nyaralás idején különböző helyeken jutunk el templomba, ősztől újra rendszeresen találkozunk a saját egyházközösségünkhöz tartozókkal.

Anna: Nekem nagy öröm, hogy a gyermekemnek a szeptember a hit-tanórák újraindulását is jelenti, s ő ezt számontartja. Az én legkedvesebb eseményem ilyenkor a gyermekáldás, jó végignézni a sok-sok gyermekem, ahogy felsorakoznak, s kéri a Jóisten segítségét az év elején.

Ildi: Számomra is nagyon meghatározó, ahogy az én 182 centis „kisfiam” is besorakozik az egészen kicsik közé, hogy megkapja az idei tanév sikeres teljesítéséhez szükséges isteni kegyelmet.

Andi: Még pár éve beállt a sorba az én felnőttkorú fiam is. Úgy érezte, attól, hogy nem jár már iskolába, az áldás ráfér.

Anna: Andi, Te már említetted, hogy fokozatosan fedezted fel az egyházi év adta kapaszkodókat. Nekem minden évben másra irányul a figyelmem, van, amikor egy-egy szertartás – például a paraklizs vagy az akathisztosz – végzése jelent különös örömet, máskor csak jó megélni a maga egyszerűségében azt a ritmust, amit az egymást követő ünnepeink és böjtök adnak.

Ildi: Én a karácsony előtti időszaknak érzem ezt a fajta ritmusát. A böjttel, az adventi idősakkal már novembertől készülünk a karácsonyra, s bár még távol van, mégis átjárja, meghatározza az életünket, a mindennapjainkat. Talán még ezt a várakozással teli időszakot jobban szeretem, mint magát a villámgyorsan eltelő, pár napos ünnepet.

Andi: Mi a böjtöket nagyon komolyan vesszük! Ebben eleinte a férjem járt élen, aztán csatlakoztak a nagyfiúk, s most már én is érzem, mennyire sokat kapunk a lemondásaink, felajánlásaink által! Mára minden családtagunk ügyel ezekre az időszakokra, de vannak köztünk szigorúan böjtölők is.

Anna: Van kedvenc egyházi ünnepeitek?

Andi: Minél több ideje követem az egyházi eseményeket, minél többet olvasok a szentekről, s minél jobban megismerem az életüket, annál többekhez kötődöm, annál mélyebben élem meg az ünnepeinket. Épp az egyházi év utolsó ünnepe most számomra a legkedvesebb: Keresztelő Szent János fejvétele.

Ildi: Nekem a határszentelés ad az elmondottakon túl többletet. Ki-fejezetten a természetben, jellemzően jó időben zajlik, amikor már látszik a természet ébredése, ereje. A mi közösségünk egy gyönyörű hegyoldalon lévő Mária-szoborhoz vonul ki minden évben. Számomra ebben az ünnepben kapcsolódik össze a transzcendens a profánnal, hiszen azért könyörgünk, hogy a fizikális létünkhöz elengedhetetlen, bőséges termést megadja a Jóisten.

KÉRDÉSEK A TOVÁBBGONDOLÁSHOZ:

Az Ön számára mit jelent az egyházi év kezdete? Melyik a kedvenc ünnepe, és miért?

Mennyire segítik az egyházi év eseményei (a hétköznapi, az állandó és változó ünnepeink, a böjtök) az élete tagolását, a mindennapjai ritmusának megteremtését?

Ha válaszait velünk is megosztaná, kérjük, írja meg nekünk! Weboldalunk: <http://www.noi-kerekasztal.hu>

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

Hogyan legyünk eredményesek?

TALÁN ÚGY IS FELTEHETTEM VOLNA A KÉRDÉST: HOGYAN LEGYÜNK BOLDOGOK? VAGY ELÉGEDETTÉK? TELJESEN MINDEGY, HOGY FEJEZZÜK KI AZT AZ ÉRZÉST, AMIT EGYSZERŰEN CSAK ÍGY SZOKTUNK MEGFOGALMAZNI:

„JÓLESIK”!

Minden ember életében van legalább egy terület, ahol helyt kell állnia. Nem kevészer stresszt, feszültséget okoz számára. Nem szabad, hogy mindig frusztráltak legyünk. Főként a közösségi médiát figyelve vehetjük észre, hogy mennyi embernek okoz gondot például a hétfő. A hétfő, ami azt jelenti, hogy a két szabadnap után reggel korán kell kelni, fel kell öltözni, be kell menni dolgozni... Újra belekerülünk a mókuserékbe. De miért nem várjuk lelkesen a hétfői munkakezdést?

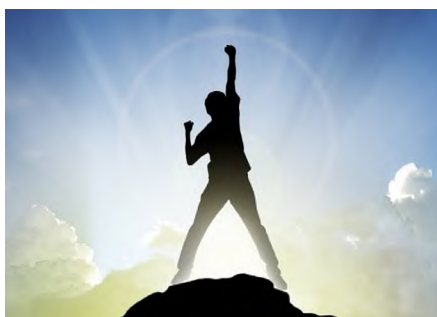
Munkahelyi eredményesség

Nem szeretünk bemenni, mert a munkahelyen találkozunk az ottani kihívásokkal, olyan kollégákkal, akik megnehezítik a munkahelyi légkört, a vezetőséggel, amely nem érti meg egyéni igényeinket. Szóval, nem könnyű. Főként olyan munkabeosztásban és munkakörben, ahol nem igazán tudunk kibontakozni, magunkból hozzáadni a szervezet működéséhez, egyéni céljaink eléréséhez nem járul hozzá semmi. Nemelegyszer érezzük azt, hogy feleslegesek vagyunk.

Nem véletlen az, ha valaki új munkahelyet keres magának. Nem bírja tovább, mert szürke minden körülötte, nem történik előmenetel az életében, nem tud kis lépéseket tenni azért, hogy elégedett és boldog legyen.

Mit tehetünk az eredményességért?

1. Fogalmazzuk meg magunknak, hogy mi tesz és mi tehet minket boldoggá! Melyek azok a szükségletek, melyek lényegesen fontosak ahhoz, hogy feljebb lépünk egy magasabb szükségletszintre?

2. Ha tudjuk, hogy mit szeretnénk elérni az életünkben, akkor próbáljuk meg ezeket a célokat behelyezni a munkahelyi környezetbe! Hogyan járulhat hozzá a munkahelyem, hogy egyéni céljaimat elérjem úgy, hogy közben a szervezet – ahol dolgozom – céljai is kielégítődjenek?
3. Ha találunk átfedést az egyéni és a közösségi célok között, üljünk le feletteseinkkel, munkacsoportunkkal, és beszéljük át, ki mit tud tenni az eredményesebb szervezetért! Ekkor biztos, hogy az egyéni céljaink is – még, ha rejtettek is, és mi magunk sem vagyunk vele tisztában – megvalósulhatnak.

Mi történik akkor, ha nem tudunk eredményesek lenni a munkahelyen? Ekkor lehet valami a háttérben, például a család.

Eredményes családi élet

Nem elég csupán a munkahelyen törekedni az eredményességre, nagyon fontos és lényeges, hogy otthon, a családi közegben is eredményesek legyünk. Mi tesz minket boldoggá? Mik a család tagjainak egyéni vágyai? Hogyan járulhatunk hozzá ahhoz, hogy ezek az egyéni célok megvalósulhassanak?

A család eredményessége egy picivel azonban más. Sokkal inkább szemünk előtt van az, hogy egymásnak segítsünk a célok elérésében, hiszen a családtagok elégedettsége, boldogsága hozzájárul ahhoz, hogy a család egésze kiegyensúlyozott és erős egység legyen. Például a családban az édesanya tanulni szeretne, mert úgy érzi, a munkahelyén jobban érvényesülhetne egy bizonyos képzés elvégzésével. Látja benne egyéni céljait is, nem érzi munkahelyi nyomásnak a tanulást. A család támogatja, de nemcsak az elhatározásában, hanem abban is, hogyan tudják átszervezni a család működését, a családon belüli munkamegosztást, hogy az anyukának minél inkább meglegyenek a feltételei ahhoz, hogy a tanulásban eredményes lehessen. Természetesen ebben a helyzetben az anya előtérbe kerül, de mindig meg kell találni az egyensúlyt a rendszerben, hogy a család minden tagja elégedett legyen. Ez sokszor újabb és újabb áttervezésekkel jár.

Útközben rájöhetünk, hogy azért mégsem tesz minket boldoggá a mosogatás, de a fűnyírás például nagyon megnyugtató.

Sose felejtjük el a közös élmények gyűjtését. Van, amikor arra van szükségünk, hogy egyedül legyünk, de emellett fontos, hogy közös programokat találjunk magunknak, amiben a család feltöltődhet, megerősödhetnek a tagjai önmagukban és egymásban egyaránt.

A családban betöltött szerepeink szerint is eredményesnek kell lennünk. Elégedettnek kell lennünk az anyaságunkban, apaságunkban, nagyszülői szerepünkben. Gondoljuk át vagy beszéljük meg otthon, hogy vajon én milyen anya-, apa-, nagyszülőszerepet képzelek el, tudok megvalósítani. Tisztában kell lennünk az- zal, hogy mindenki más, így mindenki másképpen tudja az adott szerepet átélni és megélni.

Eredményesség az élet egyéb területein

Célokat, eredményt és ezek által elégedettséget az élet egyéb területein is elérhetünk. Ma egyre inkább fontos a sportolás. Biztosan a környezetünkben is van olyan, aki kitűzte céljául a félmaraton lefutását vagy éppen a Balaton átúszását. Miért ne mehetnénk végig az Országos Kéktúrán vagy éppen járhatunk végig egy zárandokutat?

Sok mindenben lehetünk jók, és találhatjuk meg azt, amiben igazán eredményesek vagyunk. Életkorunk, aktuális anyagi helyzetünk, az életünkben ért traumák mind-mind befolyásolják, hogy éppen mire van szükségletünk, mi a következő szint, amit el szeretnénk érni. Egyszerűen mindig értelmet kell találnunk életünknek.

Elhatározhatjuk, hogy szeretnénk egy szép konyhakertet létrehozni. Megálmodjuk és szépen lassan megvalósítjuk. Nem kell feltétlenül azonnal kész lenni vele, szépen lassan, apró részcélokat meghatározva haladjunk. A görcsösség, a rugalmatlanság csak nehezíti a mindennapjainkat. Tervezzünk újra, ha arra szükség van, hiszen a Jóisten mindig ott van mellettünk, segít, hogy a legjobb megoldást válasszunk!

A koronavírus az élet minden területére hatással volt, nem kivétel ez alól a sport, a futball sem. Példátlan hosszúságúra nyúltak a nemzeti bajnokságok (már ahol egyáltalán a pandémia utáni folytatás mellett döntöttek, mert például a hollandok és a franciák a szezon kétharmadánál befejezettnek nyilvánították a szezont), a nemzetközi kupasorozatok augusztus második felében értek véget (soha nem látott lebonyolítású nyolcas döntővel), s amellett, hogy gazdasági szempontból sok klubot komoly csapásként ért a járvány, a futballisták jelentős része gyakorlatilag nagyobb szabadság és pihenés nélkül máris az új szezonban találta magát. A Görögkatolikus Szemlélet magazin ezúttal elsősorban négy ország négy bajnokcsapatára fókuszál, avagy ők azok, akik nem csak a járvány által részesültek koronában. Az évértékelő első részében Angliába és Németországba látogatunk el.

Kloppnál minden klappol, avagy érdemes volt harminc évet várni erre Liverpoolban!

1990-ben megalakult a Republic együttes; megszületett Szilágyi Áron kétszeres olimpiai bajnok vívó, Emma Watson, a Harry Potter-filmekből ismert Hermione megformálója, valamint Gulácsi Péter, a magyar válogatott és a Leipzig jelenlegi első számú kapusa. Elhunyt Karády Katalin színésznő, Leonard Bernstein zeneszerző és karmester, valamint Lev Jasin, az egyetlen aranylabdás kapus. Augusztus 2-án Irak lerohanta Kuvaitot, és kezdetét vette az öbölháború. Október elején egysült az NDK és az NSZK: Németország ismét egységes. November 15-én megkoronázták Akihítót, Japán 125. császárat. Ez mind abban az évben történt, amikor utoljára bajnok lett a Liverpool. Nem ma volt; én akkor valószínűleg nyuszimotoron közlekedtem és beszélni tanultam. A Pool-szurkolóknak magától értetődő volt akkor az a győzelem, hiszen Anglia legeredményesebb klubjáról lévén szó, hozzá voltak szokva a sikerekhez. Aztán következett három olyan évtized, amiben Sir Alex

ÖBBÁGY LACUS

A futbalszezon margójára, avagy akik nem csak a vírussal koronázták meg az évet...

Ferguson 13 bajnoki címet szerzett az ősi rivális Manchester Uniteddal, Arséne Wenger veretlenül lett bajnok az Arsenalal, megkoronázták a Blackburn Roverst és a Leicesterst is, s a Chelsea és a Manchester City tökéletesen bi-

zonyították, hogy a pénz igenis boldogít (vagy legalábbis a sikerek megvásárolhatók általa...). S bár a nemzetközi vizeken csurran-cseppent

azért valami (2001-ben UEFA-kupa-győzelem az Alaves ellen, 2005-ben BL-diadal az AC Milannal szemben, egyik meccs sem az a könnyen felejthető kategória...), s futbaloztak fantasztikus spílerék szép számmal a Mersey partján Robbie Fowlertől Steve McManamanen keresztül Michael Owenig, Steven Gerrardig vagy éppen Fernando Torresig, a Premier League-trófea mind ez idáig álom maradt.

Néhány éve aztán megérkezett Jürgen Klopp, akitől mindenki a klub felvirágoztatását várta. Nem volt alaptalan a belé helyezett bizalom: a másodosztályú Mainzból első osztályú erős középcsapatot varázsolt, a néhány évvel korábban még csödközelben lévő Dortmundot Bundesliga-élcspattá tette; bajnokságot nyert kétszer, BL-döntőt játszott a sárga-feketékkel, s a kezdeti ismerkedési fázis után a Liverpool menedzsereként előbb Európát, majd Angliát is leigázta. Tulajdonképpen már a tavalyi 97 ponttal meg kellett volna nyernie a Premier League-t, de akkor még „altattak”: a Manchester City egyetlen ponttal többet szerzett akkor (szezonbeli egyetlen vereségüket épp a rivális ellen szenvedték el, ha az nincs...). Ám min-

den altatás véget ér egyszer: idén a Liverpool rajt-cél győzelmet aratott! Amíg nem dőlt el az aranyérem matematikailag, mindössze három meccset nem nyert meg a Pool; a pandémia kitörésekor 25 pontot vert a Manchester Cityre, ebből 18 meg is maradt a szezon végéig. Az utolsó fordulóban a koncentráció csökkent, éppen ezért a Liverpool sok rekordot végül nem döntött meg, de saját klubrekordját igen: 99 pontot szerzett, egyetlen pont kellett volna, hogy beállítsa az abszolút PL-rekordot, amit a Manchester City állított fel két éve. Ez ugyan nem jött össze, de a City egy szezonon belüli 32 győzelmét sikerült beállítani. 38 meccsből 32 győzelem, a világ legerősebb bajnokságában – kétségkívül félelmetes, csúcsteljesítmény! Kétség sem férhet ahhoz, hogy megérdemelte a Liverpool a bajnoki címet, de vajon mitől klappol minden Kloppnál?

Hogy megértsük a német edzőszeni sikerének titkát, kicsit korábbról kell kezdenünk. Egészen a 2018-as BL-döntőig Jürgen jobb keze egy bizonyos **Zeljko Buvac** volt, aki tizenhét évig dolgozott Klopp mellett. Együtt fociztak egykor Mainzban, mindketten edzői álmokat dédelgettek, s tettek egy fogadalmat, hogy amelyiküknek hamarabb teljesül az álma, alkalmazza a másikat. Buvac Mainzban, Dortmundban és Liverpoolban is az agy volt, akire a német mester egyenértékű félként tekintett, s a játékosok is zseninek tartották. Klopp taktikai repertoárjának és játékkönyvtárjának a kidolgozásában is jelentős szerep jutott a segédedzőnek. A **Gegenpressing** lényege az ellenfél labdavesztés utáni gyors, agresszív és szervezett letámadása. A Gegenpressinget alkalmazó csapat magasra tolja a védelmi vonalát, és amint elveszíti a labdát, az ellenfelét annak saját védekező harmadában megtámadja. Hatalmas energiát és rengeteg futást igényel ez a taktika, de ha jól működik, bármelyik védelmet szétcincálja, a Klopp-Buvac kettős pedig ezt tökéletesen alkalmazta Dortmundban és Liverpoolban is. Ráadásul megvoltak az erre alkalmas emberek is: **Firmino** és **Mané**

már eleve adott volt, aztán megérkezett **Salah**, s összeállt a rettegett csatártrió. Bár hajlamosak vagyunk csak erről a félelmetes hármáról beszélni, az egész Pool-gépezet tökéletesen működött, minden a helyére került – az elmúlt két évben már világklasszis kapusa és középhátvédje is volt Kloppnak. **Alisson** a világ egyik legjobbjává nőtte ki magát a posztján, **Virgil**

Van Dijk fizimiskájával pedig bármelyik indiánnak elmehetne Az utolsó mohikán című klaszszikusban; amellet hogy végig stabilitást adott határozottságával, 5 bajnoki gólja is volt a szezonban. A két szélső védő, **Trent-Alexander Arnold** és **Andrew Robertson** összesen 24 (!!!) gólpasst osztottak ki a szezonban (13-11 az angol javára), ami egészen bámulatos. Mint ahogy a **Jordan Henderson**, **Fabinho**, **Naby Keita**, **Wijnaldum** középpályássor is az; talán gyenge pontja sincs ennek a csapatnak.

A **Manchester Citynek** sincs sok, de valami kell, hogy legyen, amiért idén nem sikerült a címvédés... Lehetsz-e angol bajnok, ha játékban lesimázod a mezőnyt, a te csapatodban játszanak a legkreatívabb játékosok, a te kapusod hozza a legtöbb clean sheet-et, rúgsz 102 gólt, ugyanakkor kikapsz kilencszer? Megkaptuk a választ: nem! Hiába a sok gólzáporos győzelem, hattal több vereség áll a Manchester City neve mellett, mint a Liverpoolnál, így pedig értékét is veszíti az a látványos, szemet gyönyörködtető játék, amit gyakorlatilag egész évben láthattunk Pep Guardiola

tanítványaitól. **Kevin de Bruyne** 13 gólt szerzett, mellette adott 20 gólpasszt, amivel beállította Thierry Henry 2003-as ligarekordját, s hiába **Raheem Sterling** 20, **Sergio Agüero** 16 s **Gabriel Jesus** 14 gólja, az aranyéremre mindezek ellenére nagyjából annyi esélyük volt, mint arra, hogy valaha befejeződik a Barátok közt... Mindenesetre erejüket jelzi, hogy még így is 15 pontot ráverték a mögöttük holtversenyben végző Manchester United–Chelsea párosra... A Bajnokok Ligájában ugyanakkor ezúttal is csak a magyarázkodás jutott: korábban az AS Monaco és a Tottenham, idén a Lyon ütötte ki esélytelenebbként a Manchester Cityt a negyeddöntőben; **Pep Guardiola** 2011-ben másodszor is BL-döntőt nyert, de azóta maximum akkor játszik finálét, ha bekapcsolja a Playstationt, pedig azért az általa trenírozott Bayern München vagy a Manchester City sem nyeretlen kétévesekből állt... Izgalmas angol bajnoki szezon előtt állunk mindenesetre, mert a két manchesteri csapat s a bombaigazolásokkal erősítő Chelsea is azon lesz, hogy letaszítsa a trónról az újdonsült bajnokot...

játékosaival és a sajtóval való rossz viszonya vezetett a szakításhoz, ami egész ősszel a levegőben lógott, s csak idő kérdése volt annak bekövetkezése.

S hogy miben lépett előre nagyot az új Bayern? A bajorok Kovaccsal 10 meccsen 25 gólt értek el és 16 gólt kaptak, míg Flickkel ugyanaz a csapat 24 meccsen 75 gólt szerzett, és szintén 16 gólt kapott. (Munkába állása óta a statisztikája: 33 győzelem, 2 döntetlen és 1 vereség. Van még kérdés?) Látjuk, mind a védekezésben, mind a támadásban mennyit fejlődött a rekordbajnok... Stabilabb lett egyrészt a védelem, amiben közrejátszott például az a **Boateng**, akit tavaly szinte bárkinek eladtak volna aprópénzért, ám tavasszal kulcsfontos-

Hansi Flick az igazi sikerkovac, a Bayern München mindenkit lewa-dászott...

Emlékszik még valaki **Niko Kovacra**? Na, ő volt az a „kókler,” aki nélkül augusztusban lehet, hogy nem nyerte volna meg a Bajnokok Ligáját a Bayern München. Hogy jó vicc? A horvát edző a frankfurti sikereivel hívta fel magára a müncheni vezérkar figyelmét, aztán épp a Frankfurt elleni 1-5 után zavarták el. Az öltöző hangadóival sem igazán jött ki jól, de az biztos, hogy már nem Franck fúrt (tekintve, hogy Franck Ribéry akkor már a Fiorentina játékosa volt), mindenesetre, ha nincs ellentét és az a fiasco, talán maradhat a helyén. Ebben az esetben viszont nem érkezett volna tüzet oltani Hansi Flick, aki a tűzoltói szerepköre

mellett kőművesként is helyállt, mert gyakorlatilag újjáépítette a porig égő házat. Ezek után az a minimum, hogy szobrot emelnek Niko Kovacnak a müncheni Olimpiai Stadionban, nem? Nem! **Hans-Dieter Flick** viszont sokkal inkább megérdemli! Említett úriember Joachim Löw segítójeként dolgozott nyolc éven keresztül a Nationalefnél, mint másod-edző, a világbajnoki címben is komoly szerepet játszott, majd épp a győztes torna után távozott, s mit ad Isten, 2018-ban Niko Kovac segítője lett Münchenben. A hazai duplázás ellenére a horvátból nem lett igazi sikerkovac, mert arrafelé a bajnoki cím és a kupagyőzelem alapvető elvárás, a prioritás a BL-győzelem lett volna, amire viszont sok esélye nem volt a bajoroknak. Menesztésekor, tíz fordulót követően a negyedik helyen állt csupán a Bayern, 4 pontra a listavezetőtől – nem a ponthátrány, sokkal inkább a mutatott játék, illetve Kovac

ságú volt a szerepe (nem, nem a szertárkulcsot őrizte...). Mellette **Alaba** is megbízhatóbb volt (pedig eredeti posztját tekintve ő közel

sem belső védő), s a fiatal **Alphonso Davies** is rendszeres játéklehetőséghez jutott. Mi az, hogy jutott! Űstökösként berobbant a Bundesliga-ba, s ő lett a legjobb fiatal játékos az egész mezőnynek. **Thiago Alcantara** és **Leron Goretzka** játékszervezésben jeleskedett, utóbbi mind a 6 gólját és 9 gólpasszát Flick érkezését követően jegyezte. A legnagyobb formajavulás azonban nem hozzá, hanem **Thomas Müller**hez köthető. Már a klublegenda is távol láthatta magát szeretett csapatától, mert Münchenben a tudára adták, hogy persona non grata, s hogy nem vele képzelik el a jövőt... Aztán Hans-Dieter Flicknél másodvirágzását éli: 21 gólpasszt adott a szezonban, amivel Kevin de Bruyne Bundesliga-rekordját adta át a múltnak, ebből 17-et a Flick-érában ért el, ráadásul mind a 8 gólját az új edzőnél rúgta.

Míg Kovac csak **Robert Lewandowski** zsenialitásban bízott, s a lengyel hozta is magát, addig Hansi Flick a többi támadóból is ki tudta hozni az X-faktort: a Bayern végül nem egyszemélyes csatársorával triplázott, és rúgott kerekén 100 gólt a Bundesligában és 156-ot egész évben – **Gnabry**, **Müller**, **Perisic**, **Coutinho**, vagy mint a BL-döntőben, **Koman** is hozzá-tették a magukét. Persze a lengyel érdemei elévülhetetlenek: 34 gól német honban, 15 a Bajnokok Ligájában, s még a német kupában

is gólkirály lett. Három gólkirályi cím egy szezonon belül, látott már ehhez hasonlót a világ? Személyes tragédiája, hogy végül se európai aranycipős nem lett, se aranylabdás – előbbiben az akadályozta meg, hogy az olaszok négy meccsel többet játszanak a Serie A-ban, így **Ciro Immobile** végül kettővel megelőzte (igaz, ő 14 gólt tizenegyesből szerzett, míg Robert barátunk csak 4-et...), utóbbiban a koronavírus, mert a járvány miatt idén nem osztják ki az Aranylabdát. Így vélhetően, de igazságtalanul

a lengyel is beáll a sorba azok közé, akik megérdemelték volna, de soha nem kaptak Aranylabdát: Raúl, Roberto Carlos, Buffon, Iniesta, Sneijder, Ribéry...

Tovább is van, mondjam még?

A spanyol és olasz gigászok 2020-as teljesítményéről a Görögkatolikus Szemlélet magazin téli számában olvashatnak.

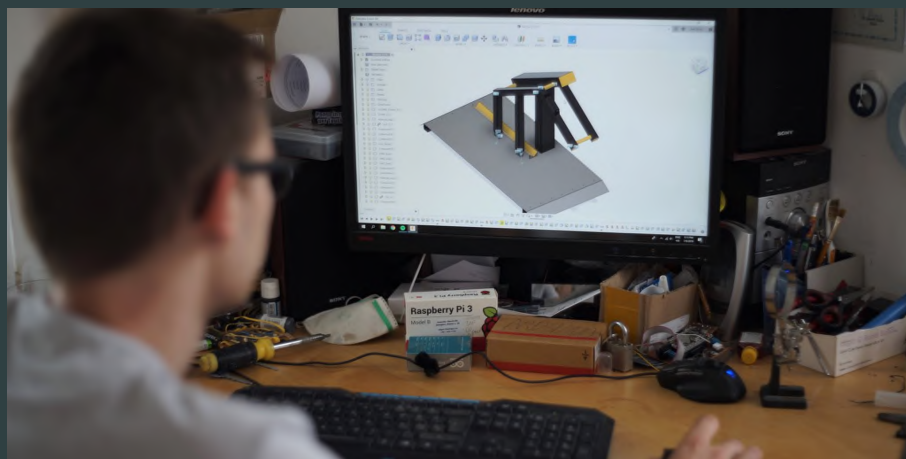
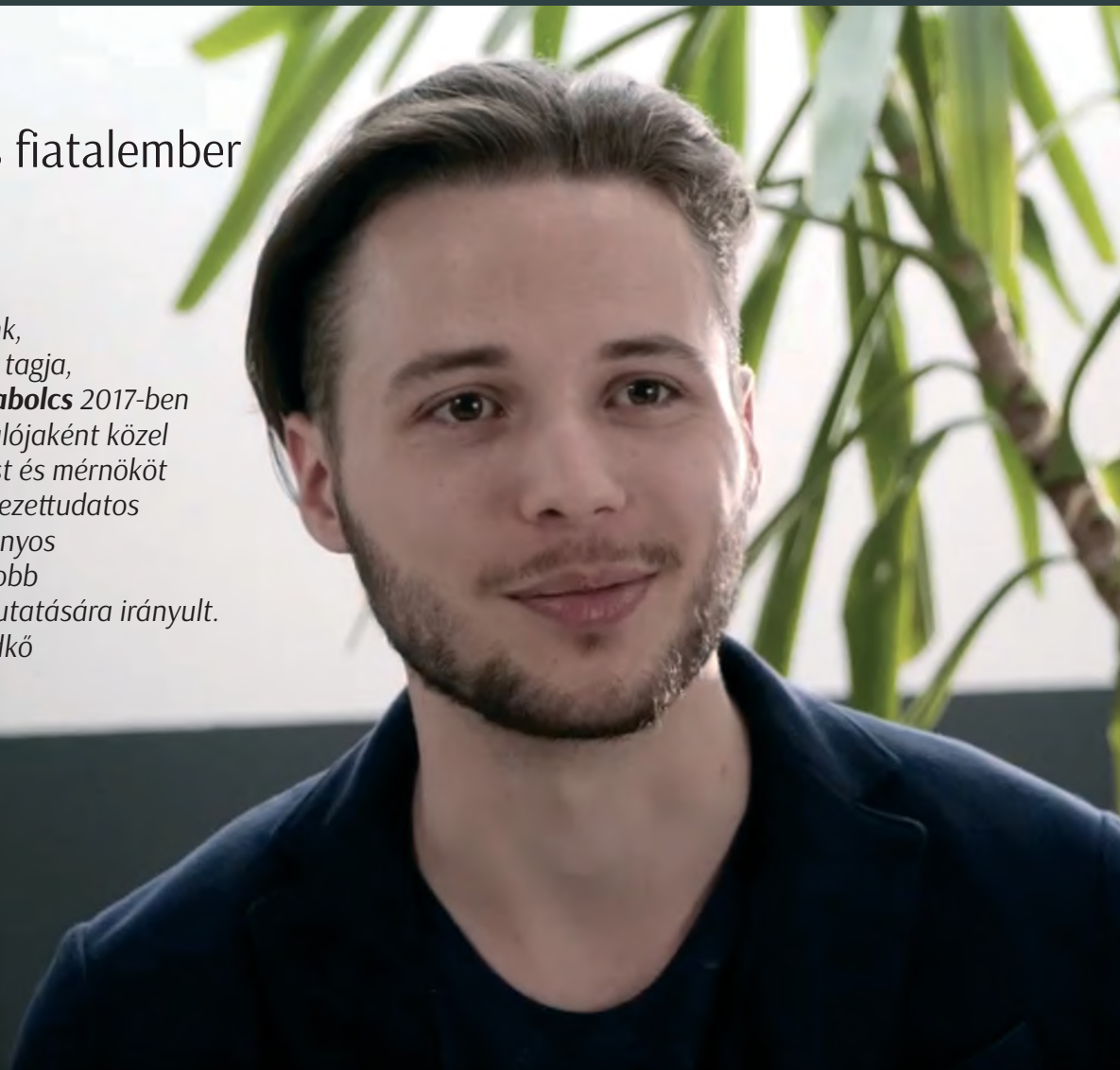

KIRÁLY ANDRÁS

FŐ A BIZTONSÁG!

Folytatódik
a görögkatolikus fiatalember
sikertörténete

Mint arról magazinunk
2017. nyári számában írtunk,
a nyírszölősi egyházközség tagja,
a most 25 éves **Szilágyi Szabolcs** 2017-ben
a mezőny legfiatalabb indulójaként közel
százhusz céget, vállalkozást és mérnököt
utasított maga mögé környezettudatos
ötletével egy olyan tudományos
ötletversenyen, mely a legjobb
energetikai vívmányok felkutatására irányult.
A 2020-as év ismét mérföldkő
Szabolcs életében.

Mi történt veled és a találmányaidal az elmúlt három évben?

2017-ben az MVM Edison versenyt követően belekezdtem a startup „életstílusba”. Azóta elindítottam a cégem, amelyet napi szinten vezetek is, csapatunk munkájának hála, már van árbevételünk is. Több mint két év megfeszített munka után a BLOCK termékei és szolgáltatásai már elérhetőek Magyarországon.

Az akkori díjazott ötletem egy régi bányaaknákat újrashasznosító, gravitációs elven működő energiátároló és -termelő rendszer volt, az országos elektromos hálózat csúcsidejű terheléseinek kiegyenlítésére szolgált. Az ötlet tesztelése sajnos óriási összegekbe került volna, amelyre az országban nem volt fedezet, de úgy tudom, egy skót cég már kísérletezik hasonlóval, eredményt azonban még nem láttam.

Környezetmérnökként elsősorban a megújuló energiaforrások, illetve a mikromobilitási megoldások iránti érdeklődésem sarkallt arra, hogy városi technológiákkal foglalkozzak, ezért 2018 tavaszán egy barátommal – és azóta már kollégámmal – beneveztünk egy startupok (kezdeti fázisban lévő, innovációval rendelkező mikroállalkozások) számára kiírt Smart City (Okos Város) versenyre. Egy moduláris, köztéri okos bútorcsalád-konceptióval indultunk, amelynek a központi eleme egy okospad volt. A tervezet nyomokban tartalmazott kerékpártárolót is, azonban az egyik zsűritag felhívta a figyelmünket arra, hogy ha csinálnánk egy okos bringatárolót, akkor azt ő például szívesen használná. A versenyt különdíjjal megnyertük, amelynek jutalmaként 2018 szeptemberében részt vehettünk a DLD Tel Aviv Innovációs Fesztiválon Izraelben, és bemutathattuk az ötletünket: az okos bringatárolót. Itt befektetők, véleményvezérek, szakemberek ismerhették meg a prototípusainkat, hatalmas élmény volt.

Mi is pontosan ez az új találmány?

Megalkottuk a kerékpártárolók következő generációját, egy sokoldalú szoftverrel felvértezett robosztus hardvert, amely elősegíti az Okos Város/városi mobilitási feladatok megvalósítását (kerékpár + roller), és lehetővé teszi a teljesen automatizált (elektromos) kerékpár- és rollerbérletet. Ez a BLOCK Smart 2P. Megkönnyítjük a kerékpárosok életét azzal, hogy levesszük vállukról az aggodás terhét, valahányszor csak lezárják magasabb értékű kerékpárjaikat. Többé nem kell nehéz és drága, hordozható lakatokat cipelni, csupán egyetlen koppintás a BLOCK Bike Racks alkalmazásban, és a szeretett kerékpárok a lehető legnagyobb biztonságban vannak. A tárolóink innovatív, formatervezési minitárolommal védett kialakítása lehetővé teszi, hogy mindössze egyetlen egyszerű mozdulattal két ponton zárjuk le a legtöbb, városban használt kerékpárt. Az okostárolónk most már egy kistestvérrrel, a Novel Π -val gyarapodott, amely egy beépített szövetbevonatos láncos, két férőhelyes kerékpártámasz. Ezzel elsősorban a mennyiségi, míg a Smart 2P-vel inkább a minőségi kerékpártárolás kérdéseire adunk innovatív választ.

Hogyan lesz egy ötletből kész termék?

Csak csinálni kell, de okosan. Vallom, hogy a siker natív felbontása a 4K: kreativitás, kitartás, kényelem és legvégül, de nem utolsósorban a kegyelem. Ha egyfajta földi kegyelmi állapotban megtaláltuk

a hivatásunkat, és rendelkezünk a többi attribútummal, nem igazán léphetünk mellé. Én úgy érzem, most ezen az úton járok.

Izraelbe egy nyíregyházi lakatos által gyártott, két kezdetleges kerékpártároló vasházzal utaztunk ki, amit aztán elláttunk az akkoriban megfelelőnek gondolt technológiákkal: ujjlenyomat-olvasó, üzenetküldő rendszer, NFC (érintéssel történő fizetést és adatátvitelt lehetővé tévő technológia). Azt, hogy ujjlenyomattal, telefonon kapott kóddal vagy egy előre megvásárolható „előfizetői” kártyával lehet nyitni a tárolót, kezdetben még nem döntöttük el.

Hazatérve megnyertük az Európai Innovációs és Technológiai Minisztérium Climate-KIC nevű versenyét, amely újabb löketet adott az ötletnek: november elején részt vettünk a nemzetközi döntőn a skóciai Edinburghban. A tel-avivi tapasztalatainkból építkezve határoztuk el, hogy az okostárolóink használatához telefonos alkalmazást fejlesztünk, mert ez a jövő, és leendő felhasználóink nagy valószínűséggel rendelkezni fognak okostelefonnal. Edinburghba elkészült a második prototípus koncepciója, amely mindkét kereket és a vázát is egyetlen mozdulattal rögzíti. Ez óriási munka volt, hiszen olyan formát kellett tervezni, amely a különböző fajta kerékpárok legnagyobb részét rögzíteni tudja. Skóciában a száztíz induló közül beavogattak minket a legjobb hatba. Még mindig 2018-at írunk, december elején ismét elsők lettünk a BME, a Startup Campus és a Hiventures közös mentorációs programjában,

ahol a nyereségünk az volt, hogy az ország legnagyobb kockázati tőkebefektetője, a Hiventures 9 millió forint inkubációs tőkét adott nekünk 9% cégrészesedésért cserébe. Ennek köszönhetően alakult meg a cégünk.

A 2019-es év a termékfejlesztésről szólt. Az volt a célunk, hogy legalább öt kerékpártárolót legalább egy budapesti helyszínen, legalább egy hónapig teszteljünk, és a BLOCK („bí lok”) telefonos alkalmazást is kifejlesszük. Júniusban újabb 10 000 euró uniós támogatást nyertünk, amely lehetővé tette, hogy legyártsuk a prototípusokat. Végül két öt férőhelyes állomást teszteltünk egy budapesti bevásárlóközpontnál. Ez rendkívül hasznos volt, hiszen kiderült, hogy olyan helyen kopott például a rendszer, ahol nem lett volna szabad, bizonyos komponensek a napon túlmelegedtek, szoftveres hibák jöttek elő, stb. Ezek orvoslása után 2019 őszén kerültünk be a Design Terminál mentorprogramjába, és hetven induló közül 2020 januárjában a végső megmérettetésen (pitch verseny) ismét elsők lettünk. A program során rengeteg szakmai segítséget kaptunk, és egy igazi startup-család részesei lehettünk.

2020 májusában újabb 25 000 eurós EU-s támogatást kaptunk, amelyet további kutatásra és fejlesztésre fordítunk. Most, 2020 őszén már piackész, rendelhető termékeinkkel és kiforrott szolgáltatásainkkal állunk önkormányzatok, oktatási intézmények, ingatlanszolgáltatók és egyéb ügyfeleink rendelkezésére.

INFOBLOCK

#01

HONNAN ERED A NÉV?

A képlet egészen egyszerű:

Bike + Lock = BLOCK vagyis „bí lok”. Ez a szóösszetétel azon túl, hogy utal a tevékenységünkre, jelenthet még egyfajta lehatárolt területet – mint amilyenek a kerékpártároló állomásaink – illetve a kerékpártolvajlás „blokkolását”, megakadályozását is kifejezi.

#nomorebiketheft

INFOBLOCK

#02

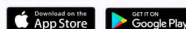
HOGYAN ZÁRD LE JÓL A BRINGÁD?

Rögzítsd a vázát _____

Az első kereket _____

És a hátsót is _____

Csupán egyetlen mozdulattal!

A kerékpározás minden pillanata élmény. Ebben hisz a BLOCK csapata. Nem akarunk aggódni, összekoszolni a kezünket, pazarolni az időnket és cipelni a drága lakatokat. Nem akarjuk, hogy ellopják a bringánkat. Ezért fejlesztettük ki a BLOCK tárolókat.

#nomorebiketheft; #blockbikeracks

Hogyan tovább?

Jelenleg a legtöbb energiánkat az újabb hazai ügyfelek felkutatására fordítjuk. Összetett a mi piacunk („urban tech”) az országban. Nem webáruházat működtetünk, ahol a legtöbb vásárlás pillanatok alatt végigvihető. Egy-egy ügylet lezárása hónapokat, de negyedéveket, éveket is átívelhet, amely jelentős előrelátást, tervezést igényel. Most költözünk egy nagyobb műhelybe, ahol folytathatjuk a fejlesztéseinket, és még raktározni is tudunk pótalkatrészeket, illetve elkészült kerékpártárolókat.

2021-től megkezdjük a külföldi értékesítést, elsősorban Ausztria és a V4-országok irányába. Minden megyeszékhelyen, budapesti kerületben, illetve olyan városban jelen kívánunk lenni, ahol a kerékpáros-infrastruktúra-fejlesztést nem elhanyagolandó tényezőnek tekintik a döntéshozók. Ezen helyszíneken pedig tovább szeretnénk finomítani a BLOCK-lefedettségünket intézményekkel, valamint egyéb üzleti ügyfelekkel kötött partnerségeinken keresztül.

Mennyire érintette a vállalkozást a járványügyi helyzet?

Egy szállodákat is érintő projektünket sajnos lefújták, egyébként azonban kifejezetten kedvezően hatott misszióinkra a pandémia. A tömegközlekedés korlátozásával sok helyen felerősödtek az alulról jövő kerékpáros-kezdeményezések, ez pedig felnyitotta a döntéshozók szemét arra, hogy most kell fejleszteni. Mind az eddig nem kerékpározók, mind pedig a városokat vezetők rájöttek arra, hogy nem is olyan butaság ez a fajta közlekedési mód. Az Okos Város projektek is kezdenek beindulni, valamint az elektromos kerékpár forradalma is egyre jobban terjed, ezek pedig mind-mind olyan tényezők, amelyek kiváló hátszelet biztosítanak nekünk. Ugyan az idei évi árbevételünk el fog maradni a tervezettől, de sok szerencsétlenebbül járt startup-társunkhoz képest nem panaszodhatok.

További lendületet és kegyelmet kívánunk a következő kreatív fejlesztéseidhez is!

Tokaji vörös?

Furmint, aszú, muskotály, sárgamuskotály, hárslevelű...

Ki ne ismerné a tokaji borfajtákat? Ha netán közelebről nem is, legalább az áruházak polcairól.

De ki hallott már tokaji vörösről, rozéról?

CZEMICZKI ISTVÁN tolcsvai borással beszélgetek.

Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Mindörökké, amen!

A köszönés nem volt véletlen, hiszen hívó ember ül velem szemben, akinek a hitéletéről még lesz szó. Viszont hagytam-e ki bármit a tokaji borfajták felsorolásából?

Hivatalosan hat engedélyezett szőlőfajta van Tokaj-Hegyalján: furmint, hárslevelű, sárgamuskotály, kövérszőlő, kabar, zéta.

És az oremus?

Az oremus hivatalosan a zéta nevet kapta.

Talán még mindig az oremus a közismert, kevesen hallottak a névváltoztatásról...

Pedig már 2006-ban megváltozott a neve.

Minden ilyen fajtaival rendelkezik, és készít belőlük bort?

Természetesen. De hadd emeljem ki, hogy mi készítettünk a hat tokaji fajtából egy cuvée-t, amit „hatos”-nak neveztünk el. A hat tokaji fajtából ugyanannyi mennyiséget szedünk, egyszerre préseljük ki, amiben mind a hat fajta sajátosságai harmonizálnak. Nagyon közkedvelt lett.

Sikerülhet hat különböző fajtát úgy összeérlelni, hogy abból finom bor lehessen?

Úgy tűnik, hogy igen, a vevők nagy meglepetésére. Az biztos, hogy nem könnyű összehozni, mivel ilyenkor nem lehet megvárni mindegyik fajta érési idejét – az ilyen hatos cuvée-hez egyszerre kell leszedni, feldolgozni mind a hat fajtát.

Mit kell tudnunk a borkészítés folyamatáról, és miben tér el ettől az aszú?

A szőlőfürtök szedését követően préselés (bogyózza vagy egész fürtösen, ez a szőlő fajtájától és állapotától függ), majd a must kénezése,

ülepítése. Néhány nap után leszíneljük a mustaljról és külön erjesztjük. Fahordóban vagy acéltartályban tároljuk tovább.

Az aszúbor készítéséhez meg kell várni a szőlőfürtök aszúsodását. Akkor kell szedni, amikor már betöppedt a fürt, és sok aszúszem keletkezik rajta. Ilyenkor már tele van cukorral. 10–20% aszúszemnél már megéri leszedni. Ezekre a gondosan leszedett aszúszemekre ráöntünk mustot, és 24 óra állás után préseljük ki. A préselés után fahordóba kerül, és várjuk az erjedés végét.

Van viszont egy egészen különleges dolog az Ön pincészetében. Aki csak egy kicsit is jártas a tokaji borok világában, az tudja, hogy köztük csak fehér fajtákat találunk. Önnek mégis van vörös fajtája. Hogyan lehetséges ez?

Sok éve még csak baráti bornak készült pár száz tőkéről, és csak a családommal és barátaimmal fogyasztottuk, de annyira népszerű lett tíz év alatt, hogy engedélyeztettük. Tokaji néven ugyan nem szabad forgalmaznom, mivel csak a megnevezett hat fehér fajta alkothatja a tokaji borok világát, ezért a Felső-magyarországi címkével láthatom el ezeket a boraimat. Vörös mellett rozét is készítettünk, ami mára divatbor lett. Ebből nálam is több fogy, mint vörösből, ami az évek során egy kicsit háttérbe szorult. A vörös- és rozéborainknak több, más borvidékekről érkezett szakember is elismerte a minőségét.

Még ha a Felső-magyarországi címkével is kell ellátni, tulajdonképpen tokaji vörös, tokaji rozé... Senki nem gondolná, hogy ilyen is van...

Igen, de ez így van rendjén. A Tokaji nevet csakis a helyi hagyományos fajták kaphatják meg. Mi nem Tokaji nével értékesítjük vörös-, illetve rozéborainkat, hanem a Czemiczki márkánéval.

Milyen kék szőlőből készül a vörös- és a rozébora?

Népszerű fajtákból tevődnek össze: Cabernet franc, Cabernet sauvignon, Touran, Blauburger, Kékfrankos, Zweigelt Bíbor Kadarka. Száz tökémm van mindegyikből, ami nem jelent nagy területet, de nagyon szép és finom bor kerekedik belőlük.

Mit kell tudnunk a rozékészítés folyamatáról? Miben tér el a vörösborkészítéstől?

Vigyázni kell a bogyók lefejtésénél a színezőanyagokra, amit a szőlőbogyóhéj tartalmaz. Egyes fajtáknál a színezőanyagok erőteljesebbek, másoknál gyengébbek. A rozét a szüret után rögtön préseljük, míg a vörösbornál a bogyókat áztatjuk.

Itt, Tokaj-Hegyalján van-e bármiféle történeti hagyománya a vörösbornak, vagy jelen esetben egy családi találmányról van szó?

Tudomásom szerint volt valamikor vörösborkészítés. Az állami gazdaságban (aminek most Grand Tokaj a neve) még vörös aszút is készítettek. Mint kincset, úgy őrizték. Valószínűnek tartom, hogy a vörösborra rááztatták az aszúszemeket. Ez a technológia a fehér aszúnál is, csak ebben az esetben vörössel készítették.

Idén a nivós borfesztivál is elmaradt a járványhelyzet miatt. Hogy alakult az éves forgalom? Érkeztek pincelátogatók?

Érkeztek ugyan, de az éves átlagnak körülbelül csak negyede. Nekünk többnyire palackozott boraink vannak, több étteremmel voltunk kapcsolatban a járványhelyzet előtt, de az éttermek forgalma is visszaesett, így értelemszerűen az éttermi borfogyasztás is. A lányom és a menyem ötlete volt, hogy álljunk át az online rendelésre. Ez jelentett némi kompenzációt. Így bárki rendelhet bármilyen bort, akár vegyes összeállítást is, amiben a rozé is benne lehet.

Ön hívó és vallását gyakorló ember, egyháztanács tag is a római katolikusoknál. Ez a családjá számára is fontos?

Természetesen. Édesapám, nagypám is egyháztanács tag volt. Feleségem édesanyja a görögkatolikus egyháznál volt egyháztanács tag, és a nagymamája sokat adományozott a tolcsvai görög egyháznak. Örömmel és büszkeséggel tekintünk vissza az őseinkre. Én is fontosnak tartottam, hogy egyházi vonalon ugyanazt a munkát folytassam, amit ők szívvel-lélekkel végeztek. Régen társadalmi munka is létezett az egyház-

nál. Az egyháztanács tagok kiválasztásánál ez is sokat számított: vagyis, hogy ki tesz az egyházért. Ez most már háttérbe szorult, inkább az ügyintézésben való besegítésre van nagy igény. Az egyháznál ugyanis, ha valamilyen komolyabb munkába akarnak belefogni, ma már vállalkozók jönnek, és pályázati úton kell elvégeztetni a munkát.

A római katolikusoknál most éppen soron van a templomfelújítás...

Az ablakok régi, szép katedrálüvegeinek a restaurálása megtörtént, ugyanígy a kőfal dréncszövezése, a templom külső homlokzatának a rendbehozatala. Az átadás október közepén várható. A villamoshálózat felújítása és a templom tövének a dréncszövezése van még hátra.

A templombelső mekkora változáson esik így át?

Természetesen vigyázunk a freskókra, azokat nem érheti kár. De belül nem lesz nagy változás. A templom külső restaurálása viszont már nem várható tovább. Bízunk benne, hogy mindenkinek a tetszését el fogja majd nyerni.

*Köszönöm a beszélgetést.
Hitéletükben további fejlődést, a pincének pedig jó forgalmat kívánok!*

HEKLER MELINDA

Egyáltalán nem vagyunk elszigetelve, sokrétű misszió a miénk

– Interjú dr. JANKA FERENC atyával,
a Veszprém és környéki görögkatolikus
híveket összetartó parókussal

■ Milyen az élet a szervezőlelkészségben?

Szabó Mihály tábori lelkész atyát a közvetlen elődöm, dr. Mosolygó Péter atya váltotta Veszprémbe, és kettejük munkájának eredményeképpen ma már nem szervezőlelkészség vagyunk, hanem parókia. Veszprémbe ősi gyökerei vannak a bizánci rítusnak, 1000 körül már volt itt egy görög apácakolostor, amit Szent István (vagy az újabb kutatások szerint még Géza fejedelem) alapított, és görög nyelvű alapítólevele megmaradt. Innen gyökerezik tehát az egyik legősibb bizánci jelenlét Magyarországon.

Jelenleg a megyeszékhelyen háromszáz körüli, az egyházmegye területén több mint ezer görögkatolikus hívet számlálunk. A közösség sajátossága, hogy többnyire értelmiségiekből áll, akik egyetemi tanulmányaik vagy a kedvezőbb munkalehetőségek révén kerültek ide, majd itt alapítottak családot. Nagyon hűséges és családias görögkatolikus közösség a miénk, azt szoktam mondani, hogy bizonyos értelemben ez afféle „posztmodern” egyházközösség.

■ Ez mit jelent pontosan?

Az itteni görögkatolikusok hitéletében nem egy történelmileg szervezen egybeforrat falusi vagy városi közösség hagyományai, szokásai, rokoni szálai játszzák a döntő szerepet, hanem a személyes hitből fakadó elköteleződés. Korunkban a hagyomány ereje még a tradicionális közösségekben sem elég erős ahhoz, hogy az embert megtartsa a hitben. Jelentősebb a családi értékrend, de a legdöntőbb a személyesen elsajátított hit és elköteleződés. Ennek révén kapcsolódnak az emberek egy közösséghez. Nagyon igaz, amit XVI. Benedek pápa még fiatal teológusként írt a *Bevezetés a keresztény hitbe* című könyvében: „olyan korban élünk, amikor a hívőt megkíséríti a hitetlenség, a hitetlent pedig a hit.” Sok olyan emberrel találkozom, akik nem származnak hagyományosan vallásos környezetből, és ugyan nem gyakorolnak semmilyen vallást, de tapasztalatom szerint mégis megszólíthatók. Az olyan alkalmakon, mint amilyen a keresztlő, esküvő vagy a temetés, lehetőség adódik arra, hogy a pap azokhoz is szóljon a hitről, akik nem sűrűn kerülnek a templom közelébe. Én igyekszem élni ezekkel a lehetőségekkel. Tavaly

tizenöt keresztelésünk volt, ebből öt alkalommal felnőttet kereszteltem. Többször előfordult olyan is, hogy valaki azért döntött úgy, hogy kéri a keresztiséget, mert baráti, rokonai alapon felkérték, hogy keresztülő legyen, és az ezzel járó felelősséget nagyon komolyan gondolta. A keresztelési felkészülés során aztán nagyon jó beszélgetések szoktak kialakulni, és a kapcsolatok nagy része megmarad a katekumenátus után is.

■ Nehéz ma megszólítani az embereket? Milyen a 21. századi evangelizáció görögkatolikusként?

Minden emberben ott van az érdeklődés, a vágy a teljes és boldog életre. Ugyanakkor mindenki nagyon sokat dolgozik, rengeteg terhet cipel, és ha valaki nem ismeri Istent, a hit lényegét, azt gondolhatja, hogy a vallásos élet is csak egy plusz terhet rak az emberre. Ennél nagyobb azonban nem is tévedhetnénk, hiszen a hit által egy új minőséget tapasztalhatunk meg, ami átalakítja a gondolkodásunkat és az életvitelünket is. Ha a hitünk lényegét két gondolatban kellene összefoglalni, azt mondhatnánk, hogy Isten azt mondja ránk: „Jó, hogy vagy, szeretlek téged.” A másik pedig, hogy ugyan van bűn, de Isten szeretete újra és újra felkínálja a bűnbocsánat lehetőségét is. A gyónás például, ebben az összefüggésben, nem egy szegyenletes kötelesség, hanem az önismeret, az Istennel és az embertársaimmal való kiengesztelődés ajándéka és iskolája, a magam okozta függőségekből való szabadulás lehetősége. Pilinszky írja ezzel kapcsolatban, hogy kevés felnőtt tudja összekapcsolni a gyerekkorában kapott lelki tükörrel a felnőttként tapasztalt szorongást, gondot, félelmet, szegyenérzetet, életének bukáseit, amit felnőve Isten elé lehetne és kellene tárni. Ha ez mégis sikerül, nagyon mély megszabaduláserőmet tud okozni. Az evangelizáció legnagyobb feladata az lenne, hogy megjejtse az emberekkel, hogy a hit nem az életük plusz terhe, hanem a kibontakozás és elmélyülés lehetősége, amitől a házasság, a gyermekkel való kapcsolat is jobb lesz, és amitől a munkáját felszabadultabban tudja végezni. Az Istennel való személyes kapcsolatból születő hit, remény és szeretet belső derűt és fényt ad az embernek.

■ Ferenc atya milyen úton jutott el a veszprémi szolgálatig?

Teológiai tanulmányaimat Rómában a Pápai Gergely Egyetemen végeztem, amit filozófiai doktorátussal zártam le. Nyíregyháza környéki lelképásztori szolgálatok mellett tizenkét évig tanítottam filozófiai tárgyakat Nyíregyházán, a Szent Atanáz-főiskolán, hosszabb ideig a Filozófia Tanszék vezetőjeként. 2007-ben Erdő Péter bíboros úr, aki akkor az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának elnöke volt, a megüresedett főtitkárhelyettesi posztra keresett két európai nyelven beszélő, középkelet-európai régióból származó papot a titkárság székhelyére, Svájcba, Sankt Gallenbe. Felkérésére igent mondtam, így öt évet éltünk ott a családdal. Nagyon sokrétű egyházi, kulturális és emberi élményekkel, tapasztalatokkal gazdagodtunk, csodaszép időszak volt.

■ Ez idő alatt, gondolom, csak magának és a családjának tartott liturgiákat.

Egyszer gimnazistakoromban tettem egy könnyelmű kijelentést. Az osztálytársaimnak azt mondtam, a görög papság annyira szép, hogy ha az ember csak a családjának misézik, akkor is van értelme. Öt évig miséztem a családomnak! A jó Isten meghallgatta, amit mondtam. Vigyázni kell arra, mit mondunk... (nevet)

■ És milyenek a mostani évek? Sűrű napirend jellemzi?

Veszprémben az Érseki Hittudományi Főiskolán dogmatikát és fundamentális teológiát tanítok. Szegedre, a szeptembertől egyetemi rangra emelkedő Gál Ferenc Főiskolára is meghívtak filozófiát tanítani. Tavaly óta főiskolai tanár, a Filozófia Tanszék vezetője is lettem. Egyszer benccésekkel beszélgetve mondtam nekik, hogy ugyan nagyon nehéz, de egyszersmind lenyűgözően érdekes is a teológia keresztmetszetével foglalkozni: egyszerre tanulni és tanítani a filozófiát, a fundamentális teológiát és a dogmatikát. Erre az egyik szerzetes a fejét csóválva azt mondta, hogy véleménye szerint a teológia gerince nem ez a három tárgy, hanem a bibliikum, a patrisztika és a liturgika. Végül mindketten rácsodálkoztunk a kétfajta lehetőségre, és megértettük egymás álláspontját. Úgy érzem, a filozófiától a dogmatikáig egy olyan gondolati térben tájékozodom és tanítok, melyben az ember a józan észről a hitre nyitott józan észre keresztül eljut a hit által megvilágosított értelemhez. Erre pedig nemcsak a teológusoknak, hanem minden mai embernek is nagyon nagy szüksége lenne.

■ Ezek felé a tárgyak felé az élet vagy a személyes érdeklődése sodorta?

Nagyon hálás vagyok Keresztes Szilárd püspök úrnak, aki annak idején kiküldött Rómába, és hozzájárult ahhoz, hogy filozófiát tanuljak. Már az általános iskolában a hit és hitetlenség dilemmája volt életem egyik legfontosabb és legizgalmasabb kérdése. Szerettem a tanáraimat és kedveltem az osztálytársaimat, de a hetvenes évek ateista doktrínája által meghatározott világi iskola és tankönyvek mentalitása, illetve a szüleim által elének élt hit között számomra gyötrelmes volt a különbség. A mai napig érzem ezt a feszültséget a hit és a hitetlenség vagy hitnélküliség között. A prédikációkban, lelkigyakorlatos elmélkedésekben többnyire nem a kész hitből indulok ki, hanem az emberi lét egy kérdéséből, problémájából. Úgy érzem, meggyőzőbb a hithez újra meg újra eljutni, és bölcsőbb azt nem eleve feltételezni. Az ismert okok miatt kortársaink jelentős részének nincs értelmileg is megalapozott tudása a hittel kapcsolatban, és életük eseményeit nem tudják szervesen összekapcsolni a hitellett. Egyre mélyebbről jelentkező vágyaik beteljesedését rossz helyen keresik, és vallási jellegű megrendüléseikkel nehezen tudnak mit kezdeni. Persze ezek olyan valóságok, amelyekben mindnyájan úton vagyunk Isten emberszerető irgalma felé.

■ Milyen szerep jut a görögkatolikus egyháznak a Veszprémi Egyházmegyében a többi történelmi egyház ölelésében?

Igyekszünk a szociális szférában is képviseltetni magunkat. Az Árpád-házi Szent Piroska Szeretetszolgálatunk házi segítségnyújtást végez, és körülbelül hetven emberrel vagyunk napi kapcsolatban. Az idős, beteg, rászoruló személyeknek segítünk olyan, a napi életvitelükhöz nélkülözhetetlen feladatok ellátásában, amit maguk már képtelenek ellát-

ni. Bevásárlás, gyógyszerbeszerzés, közvetlen környezetük takarítása, mentális, lelki segítség, és a kliens állapotától függően kisebb-nagyobb higiénés szolgáltatásokat is elvégezzük. Remek lehetőség ez arra is, hogy a városban minél többet tudomást szerezzenek rólunk. A szolgálatvezetőnk, Csucsi Gabriella és munkatársaink magas szakmai és emberi színvonalú munkájának köszönhetően kifejezetten jó hírünk van.

A liturgikus élet területén minden hónapban egy-egy vasárnapi alkalommal végzek Szent Liturgiát Veszprémen kívül is: Ajkán, Várpalotán és Balatonfüreden. Nagyon jó a kapcsolatunk a római katolikus pap testvérekkel. A fiatalabb generációt már taníthattam is. A főpásztorok közösségünk iránti figyelmének és szeretetének jele például az is, hogy az egyházmegye előző és mostani főpásztora, Márfi Gyula és Udvardy György érsek úr megtiszteltek jelenlétükkel az **ezüstmisémen**. György érsek úr személyes hangvételi, baráti homíliája felejthetetlenül kedves emlékem marad. A tihanyi bencések közül Richárd atya igazgatóm, Maurus atya osztályfőnököm volt Pannonhalmán. A bakonybéliekkel az évente közösen énekelt akathisztosz himnusz kapcsol össze. A zirci ciszterci szerzeteseknek és a Boldogasszony Iskolanővéreknek lelkigyakorlatot tartottam. Székesfehérváron a Szent István Művelődési

Házban már tíznél többször tartottam előadást. Egyházközségi lelki gyakorlatok, iskolai rekollektók, nyári tábori elmélkedések mellett a KÉSZ helyi szervezetének lelki vezetőjeként többször invitálnak ennek kapcsán is előadásokra.

Egyáltalán nem vagyunk tehát elszigetelt helyzetben, „vakvágányon,” hanem egy nagyon szép és sokrétű misszió a miénk, amit nagy örömmel végzek. Meggyőződésem, hogy a teológiai oktatói és tudományos munka, a születéstől a halálig tartó lelkipásztori kísérés és a családi élet örömei és feladatai kölcsönösen megtermékenyítik és elmélyítik egymást. Számomra általuk tárul fel az Isten- és emberszeretet titkainak mélységei és magasságai között feszülő intenzitás, amit életnek, örömmek, üdvösségnek nevezünk.

■ Milyen terveik vannak Veszprémben és környékén a jövőre nézve?

Az élő kövek építése az elsődleges feladatom, aztán jöhet majd a templom is. Nem sürgét igazán semmi, de hosszú távon szeretnénk, ha lenne saját helyünk. Most a Károly-templomban végezzük a liturgiákat, ami egy nagyon izlésesen megépített szent tér, jó száz éve Hornig Károly bíboros építtette temetkezési kápolnájának.

■ Gyönyörű ikonokat fest, és gyakran idéz szerzőket, könyveket.

Nálam sok olvasottabb ember él a földön. Ami az én specialitásomnak nevezhető: a könyvek lényeges gondolatainak kijegyzetelése, átmélgése és „megrágása”. Nem az a lényeg, hogy sokat olvassunk, hanem amit elolvastunk, azt meg is emésszük.

■ Tovább megy a papság családon belül?

Édesapám nagyon bölcsen soha nem mondta azt, hogy legyünk papok, és azt sem, hogy ne. Én ezt folytattam a fiammal, Ferivel is, aki egy jó darabig szeretett volna pap lenni, aztán úgy érezte, neki ez az életforma túl kötött, és végül idén summa cum laudéval végzett az ELTE jogi karán. A szülőnek nem a saját elképzeléseit kell a gyermekeiben megvalósítani, hanem annak örülni, ha megtalálja a saját beteljesült életre, üdvösségre vezető útját. Feri fiunk mellett még két ragyogó lányunk is van, és lehet, hogy egyikük révén a papcsaládi életformának is folytatása lesz a családban. Aztán vannak olyan papok is, akiknek az unokájuk választja újra ezt a hivatást. De nem az az élet értelme, hogy valaki pap legyen, hanem hogy a maga területén tudja a Jóistent szolgálni, a hitét megőrizze, gyakorolja és továbbadja. Nagyon tetszik nekem ezzel kapcsolatban egy mondás:

„Ha rám hallgatsz, azt csinálsz, amit akarsz.
Csak tudd, hogy mit akarsz.”

Katolikus családsegítő honlap indult útjára

Szeptember 12-én mutatták be azt a katolikus szakemberek és szervezetek által fémjelzett honlapot, mely a lehető legteljesebb körű segítő szolgáltatást kívánja nyújtani családoknak.

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom Család Munkacsoportja által létrehozott Bízd Rá Magad honlap mögé az élet bármely szakaszában és területén segítő katolikus szakmai hálózat is szerveződött.

A **bizdramagad.hu** oldal azokat a szervezeteket és szakembereket gyűjti össze, amelyek és akik a családok mindennapi életével kapcsolatban felmerülő kihívások, nehézségek megoldásához tudnak valós, gyakorlati segítséget nyújtani a várandósságtól a gyermek- és kamaszkoron át, a felnőtt élet problémáin keresztül egészen az időskorig.

A honlap mögött álló munkacsoport kiemelten fontosnak tartja azt is, hogy a Bízd Rá Magad híre eljusson a plébánosokhoz is, hiszen azok a katolikusok, akik felismerik, hogy baj van, és mernek is segítséget kérni, sokszor hozzájuk fordulnak, ám a plébánosok gyakran nem tudnak mit tenni. A honlap nekik és sok más, az egyházban segítő embernek – családreferensnek, pedagógusoknak, hitokta-

tóknak – is kiindulópontként szolgálhat, hiszen bármilyen problémára azonnal tudnak általa ajánlani megfelelő, a katolikus egyház „minőségbiztosításával,” ajánlásával rendelkező megbízható szervezeteket, programokat, szakembereket.

„Megrendítő arról olvasni az I. és II. százból származó szövegekben, hogy a korszak emberei az élet hány területén segítették egymást, ez az összefogás volt az egyház ereje” – mondta el a kezdeményezéshez csatlakozott szakemberek találkozóján Erdő Péter. A bíboros hozzátette: ha reálisan nézzük a helyzetünket a mai világban, akkor egy nagyon hátrányos helyzetű kisebbség vagyunk, de lehetőségünk van rá, hogy egymással összefonódjunk.

A honlap ennek egyik formája. Nagyon sok olyan helyzet van, amikor segítséget keresünk egyénileg vagy családként. Olyan támogatást, ami megbízható, és

tényleg abban a szellemiségben tud segíteni, amiben mi élünk – hangsúlyozta Erdő Péter.

Élve a technika segítségével, összekapcsolódhatnak a honlapon át a segítségnyújtók és a támogatást keresők. A főpásztor kiemelte, úgy kell hálózatot építeni, hogy senki ne éljen vissza azzal, hogy ő katolikus.

Erdő Péter elmondta, hogy a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus szorosan összekapcsolódik a Bízd Rá Magad kezdeményezéssel. A katolikus világtalálkozóknak a lelki élményeken túl van a társadalom egészének szánt öröksége. Cebuban, amely a legutolsó kongresszus házigazdája volt, ötezer utcán kóborló gyermeket ültettek egy asztalhoz a szeretetvendégség során, és aztán építettek számukra egy árvaházat. Magyarországon nem ilyen drámai a helyzet, de a családoknak, a gyerekeknek nagyon sokféle segítségre van szükségük. Ennek a támogatásnak egyik formája ez a hálózat.

„A kongresszust egy évvel el kellett halasztanunk, a honlap elkészült értékes és hasznos tartalmakkal, ezért nem várhatunk, és a gyümölcsöt a nagy szünet előtt is elkezdjük szemezgetni. Legyen egy katalizátora ez az oldal annak, hogy a katolikus hívő emberek Magyarországon valóban élő, egymást segítő, összetartó közösséget alkossanak” – kívánta a bíboros.

Forrás: NEK, Magyar Kurír
Fotó: Ambrus Marcsi

